

Dis.

4°
4220

4° Diff. 4220.

AMICA DISQUISITIO
DE
DIABOLORUM
AC OMNIUM DAMNATO-
RUM

SALUTE AC RESTITUTIONE,
EX VERBO DEI,

inter

SCOTINUM AC PHOTINUM
instituta,

AC

VIRI CLARISSIMI ET PRÆCELLENTISSIMI

DN. M. LUDOVICI GERHARDI
SYSTEMATI

ἀποκαταστάσεως

opposita:

Approbante Ven. Facultate Theologica
publicæ luci data

D. BRADANO HENRICO
GEBHARDI

S. TH. PROF. AC ACADEMIÆ SENIORE.

GRYPHISWALDIÆ

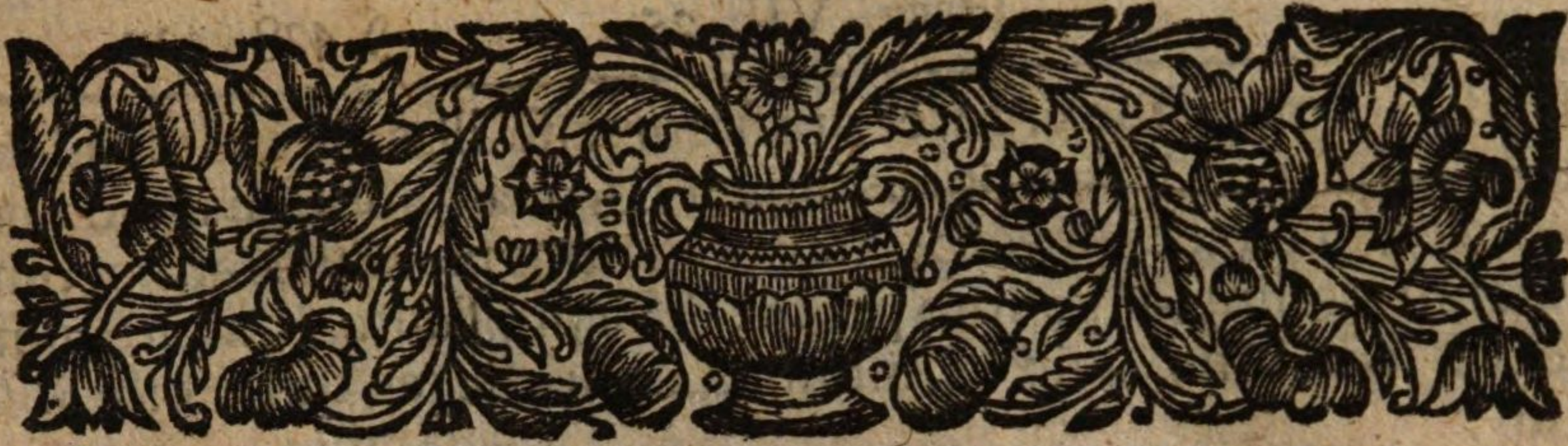
Sumtibus JACOBI LÖFLERI, Reg. Acad. Bibliopolæ. 1728.

Systema GERHARDINUM examinandum sumimus, in quo dicta nonnulla finem poenarum infernalium promittentia ex Scripturis cap. IV. afferuntur. Sistimus hic duos disputantes, alterum PHOTINUM, dictum ἀπὸ τῆς σκοτίας, a tenebris præjudiciorum: alterum PHOTINUM. ἀπὸ τῆς φωτός, a luce, quæ præjudiciorum tenebras didispellit. SCOTINUS thesin de infinitate supplicii infernalis defendere conatur, afferendis aliquot Scripturæ testimoniis. PHOTINUS distingvit inter testimonia pura ac genuina, & testimonia spuria & additamento humano aucta. Ex hac distinctione limitata Majore, SCOTINI negat Minorem, eique dicam fallaciæ compositionis impingit. Quam longe enim discedat SCOTINUS a regulis bonæ interpretationis, in tractandis hisce dictis, cujusvis Lectoris, a præjudiciis alieni, animo primo intuitu illabetur. Cum itaque ex hoc constet, damnatis in Scriptura nullum promissum existare de sua in pristinam integritatem & gratiam restitutione, haud difficulter apparere poterit, quod dicta, quæ pro infinitate poenarum infernalium cap. III. afferuntur, immota persistant contra insultus Adversarii, ac proinde rationes, quæ ex lumine naturæ pro hac hypothesis petuntur, sua mole ruant ab omni Scripturæ, quæ sola robur ipsis impertire debebat, fulcro ac præsidio deserta.

EMENDENDA.

Pag. 1. lin. 5. pro *quia* lege *cum*. pag. 4. lin. 18. pro *VCV.* l. *XCV.* pag. 14. lin. 22. pro *Hos* l. *Hoc*. pag. 15. lin. 4. pro *venis* l. *renis*. lin. 16. pro *in hoc* verbo l. *in hoc seculo*. lin. 26. pro *Atque* l. *Atqui*. ib. 26. inter *atque* & *hoc* pone *cum*. lin. 27. pro *concedendus* l. *concedendum*. l. 29. pro *debitum* l. *dabitur*. l. 36. pro *Atque* l. *Atqui*. lin. 42. pro *ad* l. *et*. pag. 17. lin. 22. pro *prævisionis* l. *præteritionis*. pag. 24. lin. 1. pro *Eph. I. 20.* l. *Col. I. 20.* lin. 15. pro *fuere* l. *sunt*. pag. 29. lin. 6. pro *sapientiam* l. *sapientiam*.

SCOTINUS.

I.

Um nuper in Bibliopolio essemus una, Photine, nosti contentionem inter nos ortam esse de Systemate ἀποκαταστάσεως, tunc primum edito, Autore Viro Clarissimo ac Præcellenti-ssimo, DN. M. LUDOVICO GERHARDO; Quia autem de gravi hac materia illic disputandi non esset locus, convenit inter nos certum quempiam diem ponere, quo soli inter nos de causa hac amice conferremus. Adsum ergo jam, promissi memor, abs Te petens ut mecum expendas argumenta GERHARDINA, quæ pro salute Diabolorum & omnium damnatorum ex Scripturis afferuntur. Thesis GERHARDINA est: *Diaboli ac omnes damnati certissimas habent in Sacris restitutionis suæ promissiones: Ergo pœnæ infernales non erunt æternæ.* Hanc ego thesin defendendam suscipio, de veritate ejus immota certissime persuasus, Necesse autem erit, antequam disceptationem de causa hac aggrediamur, certas interpretationis regulas statuere in quas uterque compromittamus. Suprema lex esto. τὸ πρῶτον i. e. sensus vocis primo obvius arcte tenendus, nec ab eo præter necessitatem discedendum. Deinde si is nondum plenus est, complementum ejus aliunde est arcessendum. Porro peti perfectio πῆλξ debet partim ex circumstantiis contextus, partim ex analogia Biblica, partim ex materia substrata.

II.

PHOTINUS.

Pergratum mihi est, Scotine, quod pacto nostro inhæres. Et cum jam sim vacuus, nihil est quod lubentius aggrediar, quam negotium, ob quod me jam invisis. Leges interpretationis abs Te positæ ita sunt comparatæ, ut nullam habeam rationem eas re-

A

cusandi.

cusandi. Ampietor ergo, & profiteor esse illas ad indagandam mentem Spiritus, in Scripturis loquentis, quam aptissimas, ac tam generales, ut cœtera præcepta hermeneutica pleraque sub iis comprehendi possint. Age ergo prome dicta pro salute damnatorum, & cave fedulo ne quid committas contra leges quas Tibi ipse fixisti:

Prome, Scotine, boni quoniam convenimus ambo,
Tu doctas versare strophas, ego dicere verum.

III.

SCOTINUS.

Promo primum omnium generale dictum ex Hebr. X. 12. 14. coll. cum c. VII. 25. Illi enim ratio ab infinitate pœnarum infernalium abhorret, §. 428. ita & Scriptura eam rejicit, damnatorum restitutionem clarissimis dictis promittens. Evidens promissum est loco citato: Christus unicum sacrificium obtulit εἰς τὸ διηνεκές. Hebr. VII. 25. δυνάμενος σώζειν εἰς τὸ πάντελές τῆς προσερχομένης δι' αὐτῶ τῷ θεῷ. Jam vero πάντελές notat: usque ad omnem finem, i. e. usque dum omnia secula finita sunt, bis es alles zu Ende ist. Proinde non salvat tantum in præsente mundo, sed & in futuro, in den Ewigkeiten der Ewigkeiten §. 429. conf. §. 721.

IV.

PHOTINUS.

1. Quæstio est de damnatis, an illis promissio salutis & liberationis ex inferno exstet in Sacris. Hoc ego nego. Locus quem tu allegas, nihil evincit pro damnatis. Describitur in eo Sacerdotii Christi æterna virtus.

2. Duo adverbia hic sacerdotium Christi vestiunt, εἰς τὸ πάντελές, & εἰς τὸ διηνεκές. Illius dicis sensum primo obvium esse εἰς τὸ πᾶν τέλος: usque dum omnia secula finita sunt, bis daß alles aus ist. Hunc sensum non usus vocis, sed præjudicium tuum von den Ewigkeiten der Ewigkeiten tibi obtulit: Id certe non est Scripturæ dogma, sed figmentum cerebri Peterseniani, & horribilis corruptio phraseos εἰς τῆς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Notat πάντελές, plene, perfecte: διηνεκές, continue, jugiter. Illud Christi sacerdotio perfectionem virtutis adscribit: Hoc perfectionem durationis. Ut itaque Christus in hoc seculo applicat hominibus partam salutem, ita applicatam servat in æternitatem nunquam finiendam.

3. Enim-

3. Enimvero oportet Christum æternum esse Sacerdotem. Ut enim virtute Sacerdotii regno Satanæ sumus exempti, ita si hæc virtus unquam cessaret, cessaret etiam redemptorum pax & libertas, relaberentur sub tyrannidem Diaboli. Dum itaque manebit virtus Sacerdotii Christi, nulla erit Diabolo & cœtui Antichristiano spes resumendarum virium.

4. Nam quod Christus etiam Diabolis sit Sacerdos datus, qui ipsorum malitiam expiet, non probabis. Conf. Hebr. II. 14. 16. Manebit ergo malitia eorum in æternum, sed & in æternum repressa, virtute Sacerdotii Christi.

5. Vides ergo, Scotine, nihil in hoc loco inveniri, quod causam tuam juvet, cum Sacerdotium Christi non in salutem sed in perniciem regni Satanici vergat: in usum Adamigenarum, non Dæmonum, Hebr. II. 11. 14. V. I. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται. Ergo non ὑπὲρ δαιμόνων.

6. Proba Christum sese pro Angelis malis obtulisse victimam. Proba Christi Sacerdotium etiam Adamigenas jam in ignem Gehennalem coniectos salvaturum.

V.

SCOTINUS.

Utrumque probabo. Habeo enim evidentissima dicta, in duas distributa classes, in quarum altera primaria exhibebo, in altera secundaria. Primariis thesin meam ita solide firmabo, ut nihil possit oggeri. Exacte enim τὸ πρῶτον servabo. Unde ad ea semper licebit provocare, secundaria dicta afferenti. §. 430. Primum depromo ex Rom. V. 19. Per unius Hominis obœdientiam iusti constituentur multi, i. e. omnes, communi interpretum consensu. Ille versus 18. de salutis acquisitione agit, ita hic 19. de applicatione §. 431. 432. Jam infero: Aut in futuro κατασθένονται falsa & hypocritica habetur promissio, aut illa implebitur tandem certissime in Adamigenis omnibus: Cum autem non impleatur in hoc presente seculo, implenda erit in futuro. Hoc est πρῶτον §. 433. 434.

VI.

PHOTINUS.

1. Festina lente! Nondum satis indagasti sensum futuri κατασθένονται, & jam præceps delaberis ad conclusiones inde educendas. Admodum præpostere! Si vox hæc juxta literam, grammaticè, seorsim & extra nexum consideratur, simplicem notat futuritionem, æque ad hunc ac ad futurum mundum

applicabilem. Atqui ita considerata non fundit certum plenum ac perfectum sensum. Ut ergo certus & perfectus sensus prodeat, non in nuda voce hærere debes, sed circumstantias, quibus vestita est, spectare.

2. In indagandis ergo hujus vocis *κατασθένοντα* circumstantiis 1. quæro quis promiserit. Is Deus est, qui cum salutem conferre promittit, semper ordinate eam promittit, cum respectu ad hominum vel fidem vel incredulitatem. 2. Quid Deus promittat: Id est beneficium applicandæ justitiæ a Christo partæ. Id quod ambabus tibi largior, cum scopus textus exigat. At & hoc Deus ordinate vult applicare, habito respectu ad hominum vel fidem vel incredulitatem. Non enim Deus invito obtrudit beneficium. 3. Cui promittat: Ii sunt homines liberum habentes arbitrium ad malum, ad repellendam justitiam oblatam, in peccatis mortui, ex invitis volentes reddendi. 4. Quo medio? Lege & Evangelio. Hoc medio hominem mirabiliter immutat, ex duris contritos, ex mortuis vivos, ex repugnantibus morigeros facit, sed tamen resistibiliter. 5. Quando? HODIE Ps. VCV. 7. Hebr. III. 7. IV. 7. Non in futuro seculo, sed in præsentem. Uterque mundus suas sibi servat peculiare proprietates, quæ non sunt confundendæ. Ille gratiosæ applicationis est: Hic justæ retributionis.

3. His observatis prodit sensus futuri hujus plenus ac perfectus: Deus in hoc seculo applicat omnibus Adamigenis justitiam a Christo partam, sed ordinate, τοῖς τεταγμένοις, non τοῖς ἀτάκτοις. Manet ergo propositio hæc ex parte Dei universalis, at culpa hominum fit particularis. Hic legitimus sensus est, ex quo tamen damnatis nulla spes salutis fluit.

VII.

SCOTINUS.

Textus loquitur sine omni restrictione: Omnes justii statuentur, i. e. justificatio hic promissa actu tandem omnibus exhibebitur, si non in hoc, tamen in futuro mundo. Hoc est ῥητόν. Huic ego ῥητῶ inhareo tenacissime.

S. 433. 434.

VIII.

PHOTINUS.

1. Nego hoc esse ῥητόν. Debet enim ῥητόν ἀνάλογον esse textus scopo.

scopo. Textus hic præmunit Sanctos contra scandalum multorum deficientium a fide ob gravitatem tribulationum. Ad illud præcavendum efficacissimum remedium erat, promissum Dei Sanctis in animum revocare, quod omnes homines sincere velit salvare, in fide conservare, roborare, ut tandem coram omni mundo possit glorificare. Hæc præmunitio perficitur διδασκαλία, παρηκλήσεις, παιδεία, ἐπανορθώσεις, c. V. VI. quæ media ad hoc seculum pertinent, non ad futurum.

2. Si ponerem hic damnatis promitti salutem post 50000. aut 100000. annos, vid. *Systema pag. 252. fin.* quid ista promissio prodesset ad erigendos Sanctos contra metum defectionis? Certe plane foret ἄτοπος, imo magis augeret metum ἀποστασίας, quam auferret.

3. Committis hic fallaciam compositionis. Addis enim textui *in futuro seculo*, cui additamento omnes textus circumstantiæ ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ σώματι reclamant, tanquam spurio ac peregrino. Non itaque servas τὸ ῥητόν.

SCOTINUS.

Ego inhæreo arcte formatibus verbis textus omnes iusti constituentur, ac quia hæc salutis universalis promissio non impletur in hoc seculo, firmissime inde colligo eam in futuro impletum iri §. 433. Hanc explicationem & illationem Autoris Systematis ego immotus sequor, quam ipse letus etiam aliquando tuebitur coram iudice παντοκράτω §. 434. Contra adversarios ipsi omnem aditum ad officium publicum præstruentes §. 435.

IX.

PHOTINUS.

1. Inhæres verbis textus, juxta præjudicium tuum acceptis, non textui & toti Scripturæ ἀναλόγως explicatis: ac proinde non servas ῥητόν.

2. Quæ de novercante fortuna Autoris Systematis affers, jure in animo meo affectum συμπαθείας excitant, prouti & tibi evenisse video. Amo enim Virum, etsi mihi alias ignotum, ob eruditionem, vim ingenii, & alias præclaras animi virtutes, quas tanquam singularia Dei dona in ipso magni facere jubeor. Nam illa in scripto ab eo edito, quocunque oculos conjicio, clare e-lucent: etsi ab usum tantorum donorum doleo.

3. At probare non possum, quod tam temere ad tribunal Christi provocat; Id enim indignantis est, ac murmurantis. Inquirat probe, ipse ne aditum sibi ad munus publicum præcluserit, an illi, quos officii ratione oportebat nonnisi ἀντεχόμενον τῇ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστῷ λόγῳ commendare, Tit. I. v. 9. & animum ad patientiam, quod Christiani est, componat, firmiter insistens promissis Dei immotis. 1. Petr. V. 6. 7. Hebr. XIII 5.

X.

SCOTINUS.

Imo illi veritatis hujus eamque profitentium osiores gravissimas tandem in inferno luent pœnas, non tantum eo quod proximum innocentem, doctrinam de salute damnatorum non propalantem, sed sibi servantem §. 437. insectantur ac officiis excludunt, §. 430. sed imprimis quod ex Creatore nostri amantissimo crudelem Tyrannum faciunt, creaturas suas citra respectum emendationis in omnem eternitatem acerbissimis suppliciis excruciantem §. 436.

XI.

PHOTINUS.

1. Hæc nihil faciunt ad rem, sed eo tantum proferuntur ut invidiam concitent examineribus doctrinæ a te propugnatae. Mitte ergo hæc ἀλλότρια & argumenta in medium profer quibus thesin tuam defendas.

2. Quicquid Salvator agit, id justum & sanctum est, Ps. CXLV. v. 17. Ergo etiam cum incredulis ὁλεθρον αἰώνιον adjudicat. Id enim δίκαιον παρὰ τῷ Θεῷ esse Paulus ait 2. Thess. I. 6. 9. Blasphemus ergo est, qui justissimum judicem propterea Tyrannum dicere non erubescit. Conf. Gen. XVIII. 25. Quid ergo pœnæ non merebitur, qui tantæ blasphemiae crimen orthodoxis impingit Theologis?

XII.

SCOTINUS.

Ad priora ut redeam, iterum iterumque inculco, promitti hic κατὰ τὸ ρητὸν omnium hominum actualem ἀποκατάστασιν seu δικαίωσιν, ἀνακεφαλαίωσιν, καταλλαγὴν πάντων, (etenim hæ phrasæ sese invicem explicant Act. III. 21. Rom. V. 19. Eph. I. 10. Col. I. 20.) §. 439. 440. id est salutem damnatorum §. 441. 442. 443. Nec est quod oggeras, ad κατασθένονται non legi in futuro seculo: hoc enim latet in verbo futuri temporis §. 444. 445. Actualis enim hic promittitur κατάστασις πάντων §. 446. 447. Ea in hoc seculo non exhibetur, ergo in futuro seculo expectanda est.

XIII.

XIII.

PHOTINUS.

1. Jam responsum est ad priora: quid opus est eadem repetere centies?

2. Non hic quæritur de litera sed de sensu. Legitur κατά-
 ςασις; ἀποκατάςασις, καταλλαγή πάντων: at non in eo sensu quem
 tu vocibus his affingis. Non promittitur his vocibus restitutio
 omnium promiscue: non absoluta, sed ordinata, eaque ad hoc se-
 culum pertinens? hominum non Diabolorum; hominum viven-
 tium, non mortuorum ac damnatorum. Nam hoc præsens est se-
 culum applicationis gratiosæ; futurum est justæ retributionis, &
 quidem ex parte electorum, gloriæ, respectu reproborum, suppli-
 cii æterni.

3. Quod in futuro κατασάθῃσονται lateat promissio seculi fu-
 turi nego. Distingvo inter κατάςασιν & φανέρωσιν. Constitutio
 justorum ad hoc seculum pertinet: Fieri enim debet per verbum
 & Sacramenta; tanquam media per quæ fides justificans produ-
 citur; qua posita homo peccator constituitur justus. At mani-
 festatio justorum pertinet ad futurum seculum, quo cessabit ver-
 bi Sacramentorumque usus. 1. Cor. XIII. 8. sq. Proba bonum in
 hoc verbo futuri seculi promitti.

XIV.

SCOTINUS.

*Probo ex eo, quia gratia dicitur abundantior esse peccato Rom.
 V. 20. Jam vero peccatum sese extendit ad omnes homines tam imputati-
 ve quam executive, i. e. non tantum omnibus hominum individuis inest, sed
 & omnes homines damnat. Ergo & gratia sese extendit ad omnes homines
 imputative pariter ac executive, i. e. non tantum omnibus offertur, sed &
 actu confertur & applicatur salus. Si hoc; utrumque vim suam exferet non
 in presenti tantum seculo, ubi se Christi gratia tantum in paucissimis exse-
 rit, sed & in futuro: alias peccatum foret potentius atque abundantius
 gratia §. 448. - 461. 464.*

XV.

PHOTINUS.

Duplex hic instituitur comparatio peccati & gratiæ. 1. Ra-
 tione quantitatis, 2. ratione qualitatis ac virtutis: illo modo affir-
 mative, hoc negative. Ratione quantitatis æque late patet gratia
 ac peccatum. Nempe ut peccatum sese extendit ad omnes ho-
 mines,

mines, ita similiter gratia ad omnes homines, nullo excepto, diffunditur. Atque hæc est comparatio affirmativa. Ratione qualitatis non æque potens peccatum est ac gratia. Hic instituitur comparatio inter peccatum & gratiam negative. Peccatum dicitur *περιστεύειν, βασιλεύειν, πλεονάζειν*, at gratia dicitur *πολλῶ μᾶλλον περιστεύειν*. V. 15. *πολλῶ μᾶλλον βασιλεύειν* V. 17. *ὑπερπεριστεύειν* V. 20.

2. Ast subjectum hujus *ὑπερπεριστείας* non sunt quivis homines, sed Sancti, gratiam Christi fide recipientes. Testantur enim hæc verba de lucta inter carnem & Spiritum inter fidem & mundum Gal. V. 17. Fides semper vincit 1. Joh. V. 4. *Major est qui in vobis est, quam qui est in mundo* 1. Joh. IV. 4. Rom. VIII. 37. Jam vero lucta hæc ad hoc seculum pertinet, non ad futurum, in quo omnis cessabit lucta, omnibus fidelium hostibus in lacum igneum coniectis. Non ergo ex hac comparatione excoquere poteris promissionem pro damnatis.

XVI.

SCOTINUS.

Infero ita: Si gratia suam ὑπερπεριστείαν non exserit in hoc seculo, exsertura eam est in seculo futuro V. P. E. & P. Ratio cons. est, quia alias promissio hæc non impleretur, atque ita periclitaretur veritas Dei. Minor probatur exemplo Americanorum. In iis certe non prævaluit gratia vivificatrix, sed peccati vis occidens & damnans. S. 461. p. 370.

XVII.

PHOTINUS.

1. Spectari debet gratia Christi dupliciter, active & passive, active spectata universalis est, i. e. Deus vult omnes homines salvare, omnibus evangelium prædicari jubet, omnibus fidem offert, vincentem mundum ac prædominantem peccato: omnes monet ut hanc inæstimabilem *παράκαταθήκην* servant, in posteros propagent. Passive spectata particularis fit non Dei culpa sed hominum, oblatam gratiam Christi sibi conferri ac applicari nolentium.

2. His præmissis negamus consequentiam Majoris, nititur enim illa præjudicio de promissione gratiæ absoluta, ea autem in Scriptura non habetur. Omnibus salus promissa est, sed ordinate, si oblatam gratiam non malitiose repudiant, si *לֹא יִשְׁמְרוּ עַל לֵב* *pa-*
tiuntur sibi conferri ac applicari. Postquam autem Christi gratia homini applicata est, abunde exserit suam virtutem ac prædominium adversus portas infernales, Satanam, mundum, carnem.

3. Uti

3. Uti omnibus terrarum incolis, ita & Americanis gratia Christi in Evangelio oblata est: *μὴ ἂν ἤκισαν*; Rom. X. 18. quia autem constanter eam rejecerunt, nec sibi conferri & applicari passi sunt, non mirum quod *ὑπερπερισσείαν* suam in iis non potuit exferere.

4. *Οἰκονομία μυστηρίων* pertinet ad hoc seculum & durabit *ἕως ἔλθῃ ὁ κύριος* 1. Cor. II. v. 1. 5. Ergo non fingenda est nova quædam œconomia in seculo futuro.

XVIII.

SCOTINUS.

Tu regas œconomiam in seculo futuro? Probo eam ex verbis Hos. XIII. 14. e manu inferni redimam eos, ex morte liberabo eos. Si hoc: erit dispensatio salutaris etiam in inferno: Consequenter erit ὁ ἀποκατάστασις πάντων. Idem probat locus Zach. IX. 11. Emittis etiam vi sanguinis fœderis tui captivos tuos e fovea in qua non est aqua. S. 465.

XIX.

PHOTINUS.

1. Hoseas loquitur de inferno hujus sæculi, ex quo datur redemptio, conf. 1. Sam. II. 6. de morte prima non de secunda. Probo: quia Ephraïmo adhuc viventi, sed in peccatis mortuo prædicat, v. 1. humanas hostias offerenti, v. 2. bonos motus ex verbo prædicato sentienti, sed opprimenti, v. 13. Atque ita ex arbitrio Satanae & carnis viventi, ac propterea radicitus evertendo. v. 15. An hæc prædicata in damnatos cadere possunt? Proba hic promitti redemptionem ex damnatione consummata, ex morte secunda.

2. Quod locum Zacharianum attinet, probandum tibi incumbit per *foveam* intelligi lacum sulphureum, mortem secundam. Ego pernego, quia liberandis promissum datur de evertendo regno Satanae & Antichristi. v. 13. sq. Jam vero talis vastatio ad hoc seculum pertinet, quia vi præconii Evangelici perficitur.

3. Male quoque transfers verba Zachariæ, ita vertenda: *Etiam quod te attinet, emittam vi sanguinis fœderis, quem fide tibi applicas, vinctos tuos a fovea in qua non est aqua.*

XX.

SCOTINUS.

Paulus Hoseæ verba de resurrectione ex morte secunda interpretatur 1. Cor. XV. 54. hic nobis sequendus. §. 466.

XXI.

PHOTINUS.

1. Paulus cum dicit: τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος: ὅτι ὁ θάνατος τὸ κέντρον; Loquitur de fidelibus, deque consummata impletionem promissæ salutis, cujus in hoc seculo primitias tantum percipere, quia Diabolo in hoc seculo adhuc relinquitur κέντρον ad tentandos Sanctos, quod in futuro mundo ipsi plane adimetur, ita constringendo, ut Sanctis nihil amplius damni possit inferre.

2. Proba: haberi hic promissum de damnatorum redemptione e lacu igneo.

XXII.

SCOCINUS.

*Satis evidenter probavi restitutionem omnium ex hoc loco: Ich scheue mich nicht zu sagen/ daß wenige Glaubens-Articul in der Schrift zu finden/ die da deutlicher von Gott in seinem Worte seyn vorgestellet worden als eben dieser/ von der Wiederbringung aller Dinge. §. 467. Pro-
pero jam ad objectiones, quibus resolutis, adhuc evidentius constabit de as-
serta restitutione damnatorum. §. 467. 468.*

XXIII.

PHOTINUS.

1. Nihil probasti hactenus imo verba textus corrupisti potius, & obtorto collo in tuam sententiam rapuisti: Omnes, inquit Paulus, *justi constituentur*, quis ex his verbis sensum hunc concipere posset: *Damnati ex lacu infernali liberabuntur*, nisi tu addidisses *in futuro seculo*, seu, ut tu germanice effers in den Ewigkeiten der Ewigkeiten; ut ita prodeat spuria hæc thesis *omnes homines etiam damnati justici constituentur in futuro seculo*. Non itaque servasti πᾶτον, quod sancte promiseras, sed commisisti fallaciam compositionis, bonum Exegetam minime decentem.

2. Si hic est articulus fidei, si tam clare in Scriptura propositus, ut nullus exstet clarior, prouti confidentissime asseris, erit hæc doctrina & alibi tradita. Produc ergo vel unicum tantum locum ubi expresse legatur: *Damnati justificabuntur in futuro seculo*, aut fatere te officio probandi nondum satisfecisse. Certe articulum fidei, qui omnibus reliquis fidei articulis evidentius in

Scri-

Scriptura proponitur, multis locis parallelis confirmatum esse oportet. Ego unicum tantum mihi exhiberi optem, in quo damnatis expressis verbis salus æterna promittatur. Nam quod illa loca in quibus πάντες & πάντα exstat, mihi objicis, nihil probas, uti ex sequentibus clarius patefcet.

XXIV.

SCOTINUS.

Frivola sunt quæ Auctori Systematis ad datam expositionem sententiae Paulinae objecere Theologi Rostochienses, inter se discrepantes. Alius πολλὰς explicavit de fidelibus, simul ipsum remittens ad v. 17. id quod particularismum sapit; §. 469. ad 482. alius futurum κατασθένοντα de conatu Dei interpretatus est, §. 481. ad §. 488. alius ipsi dedit sensum futuritionis potentialis. §. 488. seqq.

XXV.

PHOTINUS.

1. Frivola certe sunt, quæ ad has explicationes Rostochiensium reposuit Dn. Autor, quas omni veneratione accipi ab ipso oportebat. Non enim, ut tu censes, a se invicem discrepant, sed amice conspirant. Tu præjudiciis occupatus, quæ subordinanda sunt, opponis.

2. Quod enim quidam eorum ipsi versum 17. objecit, eo ipso non fastulit universalitatem propositionis Paulinæ: *Multi iusti constituentur*: sed ipsum tantum docere voluit, quo ordine justificationis beneficium peccatori conferretur, nempe quod ad peccatorem requireretur λήψις.

3. Qui de conatu Dei interpretatur efficacissimam Dei δόσιν, oblationem, serium affectum Dei, ac desiderium salvandi ac justificandi omnes homines innuit, optantis ne gratiam oblatam malitiose rejiciant.

4. Posita autem hac explicatione non poterat non sequi sensus potentialis in futuro κατασθένοντα, quem alium quendam ex Theologis ipsi posuisse dicis.

5. Quid quæso habes quod hic culpes? annon fateri cogeris Deum gratiam suam hac lege omnibus Adamigenis dispensare ac conferre, ut oblatam non a se repellant, opus Spiritus Sancti non infringant?

6. Non itaque oportuit Dn. Autorem verba Rostochiensium ita acerbe fugillare, uti per quindecim integras paginas facit. Certe hoc ipso non dedit exemplum pii hominis.

XXVI.

SCOTINUS.

Si in futuro hoc sensus potentialis est, ita erit explicanda propositio: Non omnes Adamigenæ justificabuntur, sed quotquot eorum possunt justificari. Eodem modo juxta hanc Criticam, etiam alia futura erunt transferenda: Rom. V. 9. II. 12. X. 11. 1. Cor. XV. 22. §. 490. 493. conf. 499. 501. Certe sine necessitate futura non sunt in modo potentiali accipienda, §. 494. minime omnium futurum ἀφεθήσεται, Matth. XII. 31.

XXVII.

PHOTINUS.

1. Non est hæc genuina explicatio sententiæ Paulinæ, sed manifesta detorsio. Testor omnes Logicos, omnes Lectores, ac imprimis tuam conscientiam, Scotine.

2. Necessitas quæ sensum potentialem hic postulat est analogia Biblica, promissiones salutis nobis exhibens ordinatas, non absolutas.

3. Ejusdem quoque commatis est promissio Matth. XII. 32. omne peccatum homini remittitur, i. e. *potest remitti*, nempe si homo non repugnat. Proba absolutum hic haberi promissum de remissione peccatorum.

XXVIII.

SCOTINUS.

Sensus futuri ἀφεθήσεται formalis est remittetur, non potest remitti, ei simpliciter inhæreo, ac credo omnem blasphemiam, excepta blasphemia in Spiritum Sanctum, actu ac vere remissum iri, si non in hoc, certe in futuro seculo. §. 495. 496. Ita etiam impius potans Discipulum Christi premium feret in futuro seculo Matth. X. 42. §. 497.

XXIX.

PHOTINUS.

1. Est hic promissio salutis: Ergo non est absoluta, sed ad certas leges ex parte hominis restricta. Proinde ἀφεθήσεται sensus formalis non est *remittetur absolute*, sed *potest remitti*. Dum itaque absolutam remissionem in hac voce ponis, a formali ejus sensu abis. Auffers ergo ab ἀφεθήσεται ordinate. Deinde addis ipsi in futuro seculo; quod non est in textu. Peccas ergo contra Deut. IV. 2.

2. Pro-

2. Proba impium in incredulitate morientem in futuro seculo accipere remissionem peccatorum, tanquam præmium potati aut alio beneficio affecti confessoris Christi.

XXX.

SCOTINUS.

Probo, quia impius premium Matth. X. 42. Luc. XVI. 9. promissum non accipit in hoc seculo, Illustro idem ex Apoc. III. 21. II. 27. I. 6. XXII. 5. ubi Sanctis imperium datur in damnatos, §. 497. ut ergo Christus eos pascit, regit, ita & ipsi pascunt. Conf. Ps. XLIX. 9. II. 8. §. 497.

XXXI.

PHOTINUS.

1. Proba Matth. X. 42. & Luc. XVI. 9. promitti impiis præmium in futuro seculo. Neutro in loco *de impiis* fermo est, sed *de piis & credentibus*. Illic præmium promittitur ei qui potat Christi confessorem in nomine Discipuli Christi, i. e. non eo quod miser est, sed eo quod doctrinam Christi profitetur, & ob eam in exilium ejectus est. Atqui hic pius est. Conf. Marc. IX. 41. Joh. XIII. 20. Hic præmium promittitur ei qui exulem ob confessionem Christi amice alit. Probo ex versu 1. ubi dicitur Auditores Christi tunc fuisse suos Discipulos, conf. Matth. XIX. 39. Marc. X. 29. Matth. VI. 19. 20. Luc. XII. 33. XI. 41. Rom. XII. 13. Hebr. III. 2. 1. Petr. IV. 9.

2. Duplex est imperium 1. præmiale & salutare, 2. poenale & judiciale. Proba quod imperium Christi & Sanctorum in mundum Antichristianum sit præmiale & salutare. Poenale esse constat, ex Apoc. II. 27. conf. hunc locum cum Ps. II. 9. ubi extat תרעם non תרעם *confringes, non pascet*. Allegata verba ex Ps. XLIX. 15. obsunt tibi, non profunt. Si versionem germanicam fervas: *Si der Hölle werden sie bleiben / hypothesin tuam plane profligant*. Si juxta fontem Hebræum exponis, nihil invenis præsidii pro damnatis. Non enim de lacu igneo agit, sed de infèrno hujus seculi, ex quo redemptionem dari indubium: ex quo & David liberatus v. 16. Pone de damnatis in lacu igneo hic agi, probandum tibi est, quod imperium, quod Christus cum Sanctis in eos exercet, salutare sit non exitiale.

3. Quamdiu non probas Christum cum suis damnatos in spem salutis regere, manebit imperium poenale. Atque ita spes de salute

salute damnatorum penitus collabascit. Nam Christus est Rex æternus Es. IX. 6.

XXXII.

SCOTINUS.

Probo: quia Sancti erunt Reges pariter & Sacerdotes, uti Christus Rex & Sacerdos, non tantum in hoc seculo sed & in futuro. Erit enim Rex æternus, Dan. VII. 14. erit & Sacerdos æternus, Ps. CX. 4. Jam vero Sancti non erunt Reges & Sacerdotes in futuro seculo tantum titulares. Ergo damnatos in spem salutis regent. §. 725. sq.

XXXIII.

PHOTINUS.

1. Confundis sceptrum gratiæ cum sceptro gloriæ. Illud ad hoc seculum pertinet, quo Christus testatur de veritate, Joh. XVIII. 37. ad quam manifestandam Sanctorum utitur ministerio. Hoc Sceptrum Patri tradet in die extremo, sceptrum gloriæ assumpturus in quo cessabit ministerium verbi, 1. Cor. XV. 24. Aët. II. 34. 35.

2. Duo tantum sunt *αἰῶνες*, Matth. XII. 32. Ps. CX. 2. Hebr. X. 12. 13. alterum applicationis, quo Christus partem salutem animis hominum applicat; alterum retributionis, quo credentes salvat, refractarios judicat. Atque hujus judicii socii sunt pii, 1. Cor. VI. 2.

3. Sacerdotium Christi spectatur, vel ratione salutis acquirendæ, vel ratione partæ salutis applicandæ. Illo modo Christus neminem agnoscit socium. 1. Tim. II. 5. Aët. IV. 11. Hos, Ministros habet, sed non nisi in hoc seculo. Proba Christum etiam in futuro seculo Sanctorum opera usurum in applicanda salute damnatis; Christum justificaturum damnatos, partæ salutis bona damnatis applicaturum: in eo negotio Sanctos Vic-Reges & Vice-Sacerdotes habiturum, id quod asseris. §. 725.

XXXIV.

SCOTINUS.

Probo ex parabola Luc. XIX. 17. &c. ubi Sanctis præfectura committitur alii in decem, alii in quinque civitates. §. 726.

XXXV.

PHOTINUS.

Ergone damnati in futuro seculo in civitatibus habitabunt, regendi a Sanctis? An nescis textum parabolicum non esse argumentativum? Obsecro qualis hæc erit præfectura? Civilem esse non asseres: nam in futuro seculo cessabunt politica & oeconomica, Matth. XXII. 28. 29. 30. An ergo Ecclesiastica erit? Neque hoc

hoc asseres, quia utraque potestas in futuro seculo cessabit civilis pariter & Ecclesiastica, 1. Cor. XV. 24. ergo hanc præfecturam ad neutram potestatem referre potes. Si ergo de *potestate* non potes accipere, quare venis de *dignitate* exponere cum nostris; de diversitate graduum beatitudinis? Cum itaque neque ex hoc loco Ministerium Sanctorum ad docendos damnatos in lacu sulphureo extruere possis, age missas fac tandem vanas illas speculationes de damnatis, a præjudicio tuo tibi suggeras citra Scripturæ suffragium.

XXXVI.

SCOTINUS.

Egone missa facerem quæ Scriptura tam clare inculcat? Omnes Adamigenæ justî constituentur, idque actu. Nam hoc futuri forma exigit. Unde per irrefragabilem consequentiam sequitur, eos tandem in futuro seculo justos constitutum iri, cum id non fiat in præsentem, p. 398.

XXXVII.

PHOTINUS.

Actu constituuntur justî in hoc verbo: Si non repugnant. Non enim, ut jam sæpius monui, absolutæ sunt Dei promissiones sed ordinatæ, i. e. includunt conditionem non repugnantiae malitiosæ & finalis.

XXXVIII.

SCOTINUS.

Concedo tibi. Atque in hoc seculo plerique omnes Adamigenæ repugnant, concedendus & mihi est in altero seculo Deum sublaturum esse ex animis damnatorum malitiosam repugnantiam. Dato enim consequente, quod majus est, nempe promisso justificationis universalis, debitum & antecedens, quod minus est nempe ablatio malitiosæ repugnantiae, p. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405.

XXXIX.

PHOTINUS.

I. Valet hæc regula in hoc seculo. Uti hic promittitur universalis justificatio, ita quoque promittitur ablatio repugnantiae tam naturalis quam malitiosæ, Phil. I. 13. Ez. XXXVI. 26. 27. Atque & hæc promissio non est absoluta, sed ordinata: *Si homo passive sese gerit, i. e. si patitur sibi applicari salutis media, neque ea usque ad vitæ finem repellit.* Non enim Deus obtrudit vitam æternam invito. Expende fodes Deut. XXI. 6. conf. X. 16. Jer. IV. 4. Ezech. XXXVI. 26. 27. conf. XVIII. 31. 32. Eph. II. 15. conf. IV. 22. 23. 24. Huc refer omnia dicta ad poenitentiam invitantia, ad constantiam.

2. Nego

2. Nego hunc Canonem valere in seculo futuro. Nondum enim probasti, quod Deus damnatos sit justificaturus. Ex hoc certe loco non potes probare. Non enim mortuis, non damnatis Paulus prædicat: Vivis actualem promittit justificationem, vivis prædicat poenitentiam, vivos monet, a repugnantia dehortatur, ad constantiam invitat, labescentes erigit, afflictos solatur. Verbo: Salus damnatorum est NON ens. Recte ergo dico: Negato consequente, i. e. justificatione damnatorum, negatur & antecedens, i. e. ablatio repugnantiae.

XL.

SCOTINUS.

Quod DEUS damnatos sit tandem justificaturus probo exemplo Sodomæorum, Ezech. XVI. 53. Reducam captivitatem Sodomæ & filiarum ejus. Hic Sodoma proprie intelligenda est, de Sodoma incolis igne sulphureo extinctis, & quoad animam in carcere infernali detentis, non synecdochice de gentibus quibusvis Sionis hostibus, ut adversarii interpretantur. Is non est naturalis vocis sensus. §. 501. pag. 404. conf. 331. sqq.

XLI.

PHOTINUS.

1. Habent Adversarii justam hic causam a proprio sensu vocis *Sodom* discedendi, & vocem synecdochice explicandi. Promittit enim Deus Judæ restitutionem spiritualem adhuc viventi in hoc seculo. In hoc seculo, inquam; dicitur enim v. 62. tanquam mater spiritualis Sodomæos conversura. Jam vero conversioni non est locus in futuro seculo: conversura ad salutem ex qua exciderant v. 55. Jam vero exciderant ex salute inchoata, quæ hujus seculi est, ad quam spectat remissio peccatorum v. 63. Ex quibus circumstantiis videre est, non de proprie dicta *Sodom* hic agi, sed de Synecdochica, i. e. Gentibus, quibus promittitur invitatio ad regnum Christi per præconium fidelis Judæ. conf. Ez. XX. 41. ad 44. XXXVII. 21. sq. 28. XXXIX. 21.

2. Solennis mos Prophetarum est unam speciem gentium ponere, & sub ea omnes gentes Antichristianas intelligere. Ita Ægyptus, Edom, Assur, Babel pro tota civitate Antichristiana ponitur. Simili sensu *Sodom* hic sumitur. Stylo ergo Prophetico hæc interpretatio est plane conformis.

XLII. Hæ-

XLII.

SCOTINUS.

Haftenus ostendi omnia Adamigenarum individua tandem actu restitutum iri. Nunc idem de Diabolis ostendam. Enimvero Diaboli restitutionem non tantum Dei amor infert in creaturas suas, haut otiosus, §. 504. sed & cum ejus praeminentia super omnes creaturas reliquas §. 505. §. 506. §. 507. §. 509. §. 510. tum quod peccatum Diaboli, non tam grave est ac hominum, qui gratiam Christi, quam illi repudiant, nunquam rejecit, nunquam sibi oblata. §. 511. Proinde si homines damnatos restitutum iri assero, multo majori jure affirmavero Diabolos restitutum, §. 512. neque absoluto quodam decreto prateritum iri, §. 512. §. 513.

XLIII.

PHOTINUS.

1. Nihil ostendisti haftenus, sed hanc propositionem tantum obtrulisti lectori: *Omnes Adamigenae justificabuntur in futuro seculo, quæ tua est, non Pauli, non a Spiritu Dei suggesta, sed a carne.*

2. Restitutioni Diaboli quam tradis reclamant vox Spiritus S. *torquebuntur eis τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων*, Apoc. XX. 10. *πυρὶ ἀσβέσῳ*, Ef. LVi. 24. Marc. IX. 43. 45. Judæ v. 4.

3. Quid asseris Diabolos majori jure restituendos esse quam homines, quia minus peccarunt, nego minus peccasse, oppono illud Johannis Apoc. XII. 9. *ὁ Σατανᾶς ὁ πλανῶν τὴν οἰκημένην ὅλην*, illud Pauli, *ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα Θεῶν*. Rom. XI. 33.

4. Falsum eos qui docent Diabolum ad æterna supplicia reservari, absolutum prævisionis decretum statuere. Proba quod Diabolos citra omnem causam in ipsis prævisam reprobari statuunt. Causa reprobationis expresse legitur: *quia non steterunt in veritate*. Joh. VIII. 44. Jud. v. 6. 2. Petr. II. 4.

Mirum est quod Diabolis oblata negas esse gratiam Christi, qui restitutionem ipsorum ex Scriptura probare aggredieris. Si non est oblata, non erit promissa. Quid ergo promissionem gratiæ Diabolis factam ex Scriptura proferre suscipis? Quænam est illa promissio?

XLIV.

SCOTINUS.

Promissum evidens habetur Col. I. 16. coll. v. 20. Deus promittit per Christum omnia secum reconciliare, sive sint in cœlis, sive in terra. Hinc infero: Deus omnia reconciliabit secum; Ergo & Diabolum: nul-

C

la

ta enim causa est ejus excludendi. Ut enim Deus omnia in Christo creavit, ita & omnia in Christo sibi reconciliabit. §. 576. 577. 578.

XLV.

PHOTINUS.

1. Adde, *reconciliationis capacia*. Non enim objectum reconciliationis æque late patet ac objectum Creationis, quia intervenit lapsus. Res ipsa docet πάντα limitate hic debere accipi. Alias quævis creaturæ tam inanimæ quam animatæ forent objectum καταλλαγής. Quænam ergo comprehendat vox πάντα, consideratio verbi ἀποκαταλλάξαι docebit.

2. A reconciliatione cum Deo ergo excluduntur 1. Sancti angeli, 2. creaturæ irrationales, 3. vita carentes. Hæ enim non sunt lapsæ. Manent ergo 4. Homines & Angeli lapsi. De hominibus dubium nullum est, quin sint capaces reconciliationis. Quæritur ergo 5. de Diabolis, an illi sub τα πάντα possint comprehendere. Hoc negamus: quod

3. patet 1. ex persona Mediatoris, qui ita homines reconciliat cum DEO, ut eos abstrahat a fœdere cum Diabolo Gen. III. 15. Ergo manet Diabolus hostis Christi, consequenter non recipitur una cum hominibus in fœdus. 2. Ex morte Christi, cujus fructus est, homines e potestate Satanæ eripere. c. I. 13. 14. Ut ergo illa hominibus remedio est, ita Satanæ vergit in perniciem. conf. c. II. 15. Tantum ergo

4. abest ut hic promissio de restitutione Diaboli habeatur, ut nihil magis profliget falsissimam hanc doctrinam. Ubi enim non promittitur restitutio Diabolorum, ibi fortissime negatur.

XLVI.

SCOTINUS.

Exstat hic clara litera: Omnia reconciliabuntur in Christo. Exstat eadem promissio Eph. I. 10. coll. v. 21. Omnia recolligentur sub priscum caput, ob Christum, sive sint in cœlis, sive in terra. Ergo & Diaboli. Nam & illi sunt in cœlis §. 519. 520. 521. 522. Hic est genuinus sensus literalis duarum harum sententiarum Pauli, §. 523. cui nos firmiter inhaeremus.

XLVII.

PHOTINUS.

1. In opere creationis mentionem Diabolorum implicite fieri, Col. I. 16. non nego; item in descriptione domini Christi super omnia Eph. I. 21. At in promisso reconciliationis Col. I. 20. & ἀνα-

κατα-

κεφαλαιώσεως πάντων, Eph. I. 10. nulla fit mentio Diabolorum, neque explicita, neque implicita. Quid ergo tam confidenter jas claram literam? §. 523.

2. Quæ reconciliabuntur sunt in cœlo & in terra. Diabolus neque ad cœlestia pertinet, neque ad terrestria, sed ad καταχθόνια Phil. II. 10. Ergo incapax est reconciliationis.

3. Cœlum & terra vel physice spectantur, vel mystice. Si mystice, ad neutrum pertinet Diabolus. Nam mysticum cœlum est ipsa æterna beatitudo. In hoc sunt Angeli boni & animæ beatæ. Ex hoc ejectus est Satan cum suis Angelis, Gen. III. 14. 15. quæ ejectio manifestatur, quoties Sancti insignem ab eo victoriam reportant. Apoc. XII. 7. 8. 9. 10. Non sequitur: Satan immiscet sese sanctis Angelis, Hiob. I. 6, Satan sumit schema Angeli boni. 2. Cor. XI. 14. Ergo est in cœlo. Mystica terra est Ecclesia, fruens inchoata salute, imo, in ampliacione, totum genus humanum, adiutum habens in hoc seculo ad vitam æternam. In hos quidem Satan affectat dominium; at inde non sequitur ipsum pertinere ad homines, & iisdem, quibus illi, gaudere privilegiis. Si Diaboli neque in cœlo sunt, neque in terra, nullam hic habent promissionem restitutionis.

4. Distingvo inter ὑποταγὴν & ἀνακεφαλαιώσιν. Illa universalis est, & notat imperium tam paternum quam despoticum. Hæc lene ac paternum imperium tantum infert, quale est inter caput regens, & membra promte parentia. Ad ὑποταγὴν refero lubens Diabolos. At ἀνακεφαλαιώσιν ipsi hic promitti, tibi probandum. XLVIII.

SCOTINUS.

Id constat ex τὰ πάντα, quod tam late hic extendi debet, ut omnes creaturas includat solo Deo excepto τῷ τὰ πάντα ἀνακεφαλαιουμένῳ: Greylich sollen auch die leblosen und unvernünftigen Creaturen alle mit einander unter das ursprüngliche Haupt Christum verfasset werden. Ob selbige nun gleich keine Versöhnung gebrauchen; so brauchen sie doch eine Wiederverfassung unter das Ober-Haupt Christum. §. 529. p. 425. conf. §. 524. 525. 526. 527. 528.

XLIX.

PHOTINUS.

1. Confundis ἀνακεφαλαιώσιν cum ὑποταγῇ. Inanimes & irrationales creaturæ nunquam fuerunt sub Christo tanquam capite.

Imo nec esse unquam possunt, quia caput & membra debent esse ὁμογένεα. At inter Christum & creaturas irracionales & inanimas nullam invenis συγγένειαν. Cum itaque hæ creaturæ nunquam fuerint Christi membra, non erunt capaces ἀνακεφαλαίωσης hic promissæ.

2. Universalis ὑποταγή rerum creatarum v. 21. Christo Domino tribuitur. Hic minime excludo Diabolum cum Angelis ejus. Ea manifestari cœpit in resurrectione Christi & ascensione in cœlos: plenissime manifestanda in die novissimo. At est ea Diabolo non salutaris sed pœnalis.

3. Est hæc ἀνακεφαλαίωσις ἐν Χριστῷ v. 10. Si bene expendere a quo ea sit parta, cui sit parta, quo precio sit parta, quis ejus sit finis, quod sit medium ejus applicandæ, omnia intelliges adversus Diaboli salutem militare. Si hoc: Frustra hic promissum restitutionis Diabolorum quæris.

L.

SCOTINUS.

Quamdiu Bestia & Pseudopropheta detinebuntur in lacu igneo, tamdiu etiam Diabolus cum Angelis suis in eo torquebitur. Atqui Bestia & Pseudopropheta non in aeternum detinebuntur in hoc sulphureo carcere. Ergo nec Diaboli, ac proinde participes sunt promissæ, h. l. ἀνακεφαλαίωσης. Minorem probo ex Rom. V. 19. Omnes Adamigenæ justī constituentur in futuro seculo, quod assertum mihi jam concessisti. S. 529. pag. 425. 426.

LI.

PHOTINUS.

Falsissimum est, hanc me propositionem tibi concessisse. Spuriā eam esse iterum iterumque profiteor, non legi in Pauli scriptis. Imo potius ei contradici ab omnibus sacris Scriptoribus, magno consensu testantibus, in futuro seculo nec esse præconium Evangelii, non justificationem aut restitutionem damnatorum, non pœnitentiam & remissionem peccatorum, sed eam ad hoc solum unice restringi. Qvis quæso orthodoxiæ amans tibi hoc concesserit?

LII.

SCOTINUS.

Si Diaboli, qui in cœlo sunt, cum sanctis Angelis & cum grege Sanctorum in terra reconciliabuntur, non potest negari, ipsos promissæ hic ἀνακεφαλαίωσης esse participes. Atqui illud orthodoxi concedere necesse habent

bent §. 530. Nil est quod hic distinguunt inter κατὰ λαγὴν ratione acquisitionis & ratione applicationis spectatam: Illius quidem Diabolos esse capaces, hujus vero non nisi eos qui possunt. Nam hoc pacto enervant efficaciam sanguinis Christi pro Diabolis effusi. §. 531. 532.

LIII.

PHOTINUS.

1. Diabolos esse in cælo: Diabolos cum sanctis Angelis & hominibus in fœdus esse coituros; sanguinem Christi pro Diabolis esse effusum; frustra esse effusum, nisi omnibus applicetur, etiam Diabolis: sunt dogmata a veritate Christiana alienissima. Nego orthodoxum esse qui has ἑτεροδοξίας, tibi concessit. Imo non credo quemquam esse qui tibi hoc concesserit, nisi sit fanaticus. Tu cum probare non potes tuas κενόφωνίας fingis orthodoxorum consensum, mire te oblectans in conclusionibus tuis, tuo iudicio irrefragabilibus.

2. Prætereo explicationes, quas affert Autor §. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. cum a mea dissentiant, quæ est: Omnia, i. e. Angelos pariter ac beatas animas, quæ in cælo sunt, item homines, qui in terra, sub Christum θεῶν δευπὼν tanquam caput recolligi, in hoc seculo: & quidem homines quod attinet, si ordinate sese gerunt. Hoc tantum displicet, quod nimis false sententiæ illæ perstringuntur, id quod in hoc scripto Dn. Autori solenne est: quod tamen piæ mansuetudini e diametro adversatur. 2. Tim. II. 24. IV. 2. Gal. VI. 1. Deinde quod his Autoribus vitium additionis inpingit §. 540. cujus tamen se quam maxime reum ipse fecit, qui nobis persuadere allaborat, hanc legi hic sententiam: Diaboli in futuro seculo recolligentur sub Christum, pristinum suum caput. Hæc enim propositio neque hic legitur, neque ulibi exstat in sacris, neque κατὰ τὸ ῥητόν, neque κατὰ διάνοιαν. Autores quos citat, nihil quidquam addunt textui, explicant saltem textum, suamque mentem lectori de hoc obscuro loco aperiant, nihil admiscentes erronei.

3. Quia hætenus non probasti Diabolos hic sub τὰ πάντα comprehendi, nullum hic invenio promissum ἀνακεφαλαιώσεως pro Diabolis. Quia itaque nec hic, nec alibi promissa est Diabolis reconciliatio, certus sum Deum nolle eos sibi reconciliare, neque in hoc, neque in futuro seculo, §. 541. p. 435. Christum pro Diabolis non fudisse sanguinem, §. 542. ac propterea non esse θεο-

μάχον, qui huic præjudicio contradicit, §. 543. fatuum esse ac damentem, non εὐπειθῆ, qui hoc commentum tuum sine probatione amplectitur. §. 544. p. 437.

4. Denique non ex levidensi quodam dubio sed ex causis gravissimis hanc tuam κενόφωρίαν rejicio, eo quod nunquam poteris probare Christum Diabolos redemisse suo sanguine, decrevisse ac promisisse ipsis Evangelium annunciare in futuro seculo: Imprimis vero quod nec alibi expresse legatur Diabolo promissionem restitutionis esse factam. §. 544. pag. 438. Quod si vel unicam saltem literulam expresse facti hujus promissi adduxeris, lubens tibi concessero Diaboli salutem in τὰ πάντα, h. l. comprehendi.

LIV.

SCOTINUS.

Faciam quod desideras. Es. XXIV. 21, 22. exstat clarissimum dictum de gratiosa Diabolorum visitatione; Eo tempore visitabit Jehova exercitum excelsi in excelsis, & Reges terræ in terra; & colligentur vincti in foveam, occludentur in carcere, & post multos dies visitabuntur. Tria hic probanda 1. agi de Angelis malis, 2. promitti illis visitationem gratiosam, 3. sermonem hic esse de die extremo. §. 545.

LV.

PHOTINUS.

1. Primum tibi concedo. Nam certo persuasus sum hic non tantum agi de damnatis Spiritibus, sed & de Regibus, bestiarum instar in Sanctos furentibus: de hostibus Antichristianis, quorum caput Satan. Transeant ergo §. seqq. usque ad 555, in quibus hoc contra dissentientes probare conaris.

2. At in eo quam longissime a te dissentio quod hic per *foveam*, lacum igneum, vis intelligi. Hoc tu ponis §. 556. non probas, cum tamen hæc assertio solidam probationem necessario requirat. Adversatur hic tibi versus 23. subinnuens enervationem virium Diaboli intelligi, qui veritatem coelestem hætenus efficacissime oppugnauerat.

3. Sed mitto hoc. Proba per יפקר gratiosam Diabolis visitationem promitti.

LVI.

SCOTINUS.

Probo 1. ex eo quia utrinque conceditur duplex tantam visitatio ira & gratia §. 557. Ultraque in verbis textus occurrit. 2. In versu 21. est visitatio iræ cum dicitur על צבא יפקר ה', conf. §. 560. visitabit Jehova super

per exercitum cœlestem &c. Ergo v. 22. erit visitatio gratiosa. Hoc est πῆτόν, §. 558. quod plenum ac perfectum sit partim ex contextu, nempe ex v. 23. ubi gloria visitatio promittitur, §. 559. partim ex analogia Biblica Rom. V. 19. Col. I. 16. 20. Eph. I. 10. §. 561. Illi ergo versu 20. visitatio explicatur per *עַל בּוֹר* conjectionem in foveam v. 22. i. e. in lacum sulphureum, ita versu 22. *יִפְקֹר* erit visitatio gratia ac notabit liberationem ex lacu sulphureo.

LV.

PHOTINUS.

1. Si solide probasses per foveam debere lacum sulphureum intelligi, forte aliquid hic obtineres. At dum illud tanquam concessum & indubitatum supponis, nihil evincis. Proba foveam notare lacum igneum, mortem secundam.

2. Duplicem esse Dei visitationem & ipse agnosco, exitialem & salutarem. At salutarem, libertatem a morte secunda, præcise denotare, nego. Est hic salutaris visitatio, quæ remedium aliquod affert ruenti regno Satanæ, Deo non effective, sed tantum permissive adscribenda, conf. exempla Es. XXIII. 17. Jud. XV. 1. 1. Sam. XVII. 17. 18. 2. Reg. IX. 34. Jer. XIII. 16. Hæc loca docent plures dari visitationis species, non præcise iræ & gratiæ, nec Deo tantum tribui, sed & hominibus.

3. Unde non iterum in hoc commate dicitur *יִפְקֹר יְהוָה* visitabit Dominus, sed indefinite *יִפְקֹר* visitabuntur, nempe ab hominibus Antichristianis, Diaboli mancipiis, quibus admodum displiciebat, regnum Christi tam felicia in gentibus incrementa capere.

4. Hoc πῆτόν esse, idque plenum ac perfectum probo cum ex nativo verbi *יִפְקֹר* significatu, tum ex analogia Scripturæ iam adducta: imo ex re ipsa & scopo contextus, qui est Sioni libertatem & incrementa polliceri, quæ cum incrementis regni Satani consistere non possunt, conf. c. XXV. 1. XXVI. 1. 2. XXVII. 2. 3. sq. 12. 13. ubi regni Christi & Sionis amplificatio, c. XXV. 2. 8. 10. 11. XXVI. 5. 6. XXVII. 1. 10. 11 ubi regni Satanæ & Antichristi vastatio sistitur. Imprimis hic conferendus locus Apoc. XX. 1. 2. 3. 4. sq. cujus phraseologia nos directe ad hunc locum Esaianum deducit.

5. Probetur, quod v. 23. visitatis gloria promittatur, Sioni promittitur, non Diabolis, quod versu 23. ad oculum patet.

6. Rom.

6. Rom. V. 19. nihil pro damnatis: Eph. I. 20. Eph. I. 10. nihil pro Diabolis habere promissi ostensum supra est. Ergo analogia & parallelismus illorum dictorum cum hoc Esaiano plane exspirat.

7. Cum itaque neque in illis ante adductis & expensis locis promissio restitutionis damnatorum, speciatim Diabolorum habeatur, supplicii infernalis æternitas manet inconcussa.

LVI.

SCOTINUS.

Deinde probo ex absurditate aliarum interpretationem ab orthodoxis allatarum, quorum quidam utrumq; comma de exitiali visitatione exponunt particulam vav per auch vertentes. Id quod plane contra τὸ πρῶτον, §. 562. 563 sqq. ad 571. Alii וְקָרְבַּן transferunt desiderabuntur, Tremellium sequentes. Hæc interpretatio meam thesin confirmat. Si enim desiderabuntur in inferno, cœlestibus associabuntur ordinibus §. 572. 573. Aliis forte potentialis sensus in hoc futuro arrideret. Quam & ipsam in confirmationem theseos meæ arripere possum §. 574.

LVII.

PHOTINUS.

1. Qvi alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet. Tua certe interpretatio omnium absurdissima est, quamdiu non probas per *foveam* innui *lacum sulphureum*. Absurde admodum agis, cum ædificium exstruere paras, nondum posito fundamento.

2. Ludis in re seria, & dissentientes sarcastice insectaris, quod a veritatis inquisitore alienum esse debebat.

3. Frustra tibi credi postulas, nisi *projectos in foveam Diabolos visitari*, idem esse, quod, *Diabolos e lacu infernali emitti & cœlitibus adscribi*, rectius ac solidius probaveris, atque hætenus abs te factum. Proba ergo.

LVIII.

SCOTINUS

In eo sum ut probem. Dico sermonem hic esse de die novissimo. Etsi enim inde usque ad v. 20. de ruina Reipublicæ Judaicæ actum, tamen ab hoc versu usque ad finem capitis Judicium extremum describitur. Id quod probo non tantum ex stylo Prophetarum, qui sæpe a terrestribus ad spiritualia subito delabi solent, ut patet ex Hos. XIII. 14. sed & ex re ipsa, quia hic describitur Satana & Regum in lacum igneum coniectio, quæ neque prioris, neque posterioris exidii Solymæi tempore evenit. §. 575. 576. 577.

XLIX.

PHOTINUS.

1. Idem per idem probas. Cum enim quæro, unde constet quod hic agatur de lacu infernali, respondes, quia hic dies novissimus

mus describitur. Cum porro quæro, unde constet, quod hic de die extremo agatur, respondes, quia conjectio Diaboli in lacum igneum hic describitur, quæ non potest referri ad tempora vastatæ Solymæ. Hic est ridiculus circulus.

2. Falsissimum est hic a versu 20. ad finem agi de die extremo. $\Upsilon\aleph\aleph$ hic non notat globum terrestrem, sed rempublicam Judæicam: Inferunt hoc prædicata v. 20. *peccatis premi, ebriorum instar securum esse, instar tentorii in orbe terrarum huc illuc circumferri &c.* hæc non cadunt in terram insontem, sed designant populum peccantem.

3. In idem tempus cadere cum quæ sequuntur versum 20. tum quæ eum præcedunt, docet $\aleph\aleph\aleph$ $\aleph\aleph\aleph$ Die illo, quod septies hic repetitur c. XXIV. 20. XXV. 9. XXVI. 1. XXVII. 1. 2. 12. 13. Omnia ergo, quæ hic describuntur, eodem tempore acta esse palam est; conf. imprimis c. XXVII. 13. Nempe tempore illatæ Judæis $\pi\alpha\nu\omicron\lambda\epsilon\theta\epsilon\rho\iota\alpha\varsigma$. Eo enim respicit relativum, in die ILLO.

4. Male facis, quod indecorum illum saltum, quem tu hic committis, Prophetarum stylo affricas. Nexus est aptissimus sententiarum propheticarum, modo recte inquiratur. Ita in verbis Hoseæ nexus evidens est. Nam Filius Dei 1. impingit Ephraimo spirituales mortem v. 1. ad 12. 2. Remedium illi querit, ad seriam poenitentiam invitans v. 12. 13. 3. Certo promittit, sese opus mediatorum brevi expediturum v. 14. 4. Impoenitentibus æternum exitum indicit, sub figura $\pi\alpha\nu\omicron\lambda\epsilon\theta\epsilon\rho\iota\alpha\varsigma$. Cap. XIV. 1.

5. Quia ergo hoc loco non legitur, Diabolum ex lacu sulphureo tandem emissum iri, nullam hic habes promissionem restitutionis. Si autem nulla est promissio finiendi supplicii infernalis, continuabitur illud in infinitum. Petrus diserte asserit, de restitutione $\pi\alpha\nu\omicron\tau\omega\nu$ scripsisse omnes Prophetas, inde a lapsu. Cum itaque allatum dictum restitutionem Diabolorum minime evicerit, age alia profer ponderosiora, aut fatere mecum, Petrum in promissione de $\alpha\pi\omicron\kappa\alpha\tau\alpha\varsigma\alpha\varsigma\epsilon\iota\ \pi\alpha\nu\omicron\tau\omega\nu$ non comprehendere Diabolos.

LXII.

SCOTINUS.

Firmiter persuasus sum, me evicisse id ex loco Esaiano, §. 579. 580. p. 464. Addo huic alium locum ex Ez. XVI 53. ubi Sodomæis conversio promittitur. Limitat Petrinum $\pi\alpha\nu\omicron\tau\omega\nu$ Celeberr. BUDDEUS ad eos, qui possunt ac ac debent restitui §. 580. At ego subsumo: Diaboli possunt restitui, quia Deus

D

est

est omnipotens; debent restitui, quia ipsos amat. Ergo restituentur nempe in futuris seculis periodicis, §. 581. 582. Rudes prorsus ac inficeti sunt, qui secula periodica in die extremo terminari autumant, §. 583. 584. moti illo Johannis $\chi\rho\acute{o}\nu\omicron\varsigma$ $\delta\kappa$ $\epsilon\varsigma$ $\alpha\iota$ $\epsilon\tau\iota$, Apoc. X. 6. quod tamen tantum de bestiarum temporibus explicandum est, alioqui Scriptura sibi contradiceret. §. 585.

LXIII.

PHOTINUS.

1. Si credis te ex loco Esaiano probasse restitutionem Diabolorum, temet ipsum decipis. Non enim hic Diabolo promittitur restitutio integritatis perditæ, sed prædicatur recuperatio pristinae licentiæ oppugnandi Sanctos.

2. De Sodomæis vide supra §. 39. ubi ostensum ex prædicatis, per Sodomam quasvis gentes synecdochice innui. Tu, qui proprie dictam Sodomam intelligi asseris, proba.

3. Diaboli non possunt restitui, quia non habent restitutionis promissum: non debent restitui, non quod Deus ipsos non amat, sed quod non eo gradu amat, quo gentem humanam amat, quam ita amavit, ut daret pro ipsis filium in mortem, quod non contigit Diabolis. Liber enim Deus est in negotio salutis. Hominis peccantis libere misertus est. Diaboli peccantis non misertus est, sed juxta rigorem justitiæ cum ipso egit. Si quæris rationem hujus imparis processus, respondeo, eam me nescire: nescio, quia non est manifestata. Hoc unum certo scio: quia Diabolo falus in Scriptura non est promissa, supplicii ejus nullum fore finem.

4. Crassus error est statuere, fluxum ævi periodici post diem extremum continuari, dum omnes damnati restituantur. Adversatur ea thesis æternitati regni Christi gloriosi. Ut enim Christus Salvator æternus est respectu beatorum, ita judex æternus est respectu damnatorum. Tractat enim Christus regnum nunquam finiendum. Es. IX. 7.

5. Tempus bestiarum finitum iri in die extremo, concedo lubens. At jam quæritur, an duratio illa, quæ extremum diem proxime insequitur, finem sit habitura, nec ne. Ego nego. Tu, qui affirmas, proba.

6. Non obstat quod in septima tuba *dierum* fit mentio. Ut enim dantur anni nunquam finiendi Ps. CII. 38. ita dies nunquam finiendi concedi debent. Quid enim solennius Prophetis in promittenda salute & comminando supplicio usurpare הָיוּ בַּיּוֹם , in die illo, בַּיּוֹם

הַיָּמִים הַהֵם, *in diebus illis*? An salus Sanctorum, an poena impoenitentium cum hoc bestiali ævo terminabitur? Hoc equidem non afferes. Annon David ait Ps. XXIII. 6. *habitabo in domo Domini*, לְאָרֶךְ יָמַי, *in longitudinem dierum*, i. e. in æternitatem nunquam finendam? conf. Ps. XXVII. 4. Ergo fatere, dari quoque dies æternos & nunquam finiendos. Sabbatum est בְּלִי הַפֶּסֶק *sine carens*. Sabbatum est dies. Ergo dies datur sine carens. Ita facile exspirat contradictio. LXIV.

SCOTINUS.

Et si hætenus ex tribus dictis Rom. V. 19. Col. I. 20. Eph. I. 10. luce meridiana clarius tam hominum quam Diabolorum restitutionem probavi, tamen afferam adhuc dictum ex Ps. CXLV. 9. 10. Jehova omnibus bonus est, miseretur omnium operum suorum: Confitebuntur tibi Jehova omnia opera tua, omnes te Sancti tui collaudabunt. Hinc infero: Diabolus est Creatura Dei, eaq; in summo gradu misera. Erit ergo formale obiectum misericordiae Dei. Si negas, cedo causam, quare ipsi parcat Deus in hoc seculo, nunc laxans ejus vincula, nunc arctius constringens; tandem, ut duritiem ac superbiam ejus expugnet, in lacum igneum conjecturus. An alia hujus processus ratio dari potest, quam ut procuret ejus salutem? §. 586. 587. 588. 590. 591. 592.

LXV.

PHOTINUS.

1. Falso gloriaris, te ex tribus dictis Paulinis sole clarius probasse restitutionem omnium damnatorum in futuro seculo. Nihil certe minus egisti. In eo tantum unice elaborasti, ut mentem Apostoli cogeres sub obsequium præjudicii tui. Hoc omnis lector fatebitur, qui sine præjudicio nostram expendet refutationem. Ποῦ ὁ καὶ χησὶς σ8; Ἐξεκλείσθη.

3. Miserrimum esse Diabolum fateor. At inde non sequitur ipsum esse subiectum capax misericordiae Dei, in Scriptura hominibus oblatae. Ea enim includit ἀπολύτρωσιν χρις8 Rom. III. 24. quam ad Diabolos spectare tibi adhuc probandum.

2. Falsum est, Deum parcere Diabolis. Contradicit Scriptura expressis terminis, 2. Petr. II. 4. ὅτι ἐφείσατο ὁ Θεὸς Ἀγγέλων ἀμαρτησάντων. Proba indulgentiam Dei in laxandis vinculis Diaboli &c. argumentum esse castigationis ejus. Quasi vero non aliæ forent causæ permissæ malitiæ Diabolicæ. Proba conjectionem Diaboli in lacum sulphureum pro fine habere ipsius emendationem, & esse misericordiae divinæ documentum.

LXVI.

SCOTINUS.

Si habes alias causas, age produc eas. Certe Atheum & Empæctam esse oportet, qui dubitat de universalitate hujus propositionis: Deus miseretur omnium operum suorum: eamque vel de morali universalitate exponit, §. 593. vel ad solos homines, aut saltem ad hoc seculum restringit. Qui ita restringit, obligatus est ad reddendam solidam rationem quare Deus Diabolum a se deficientem non statim in lacum sulphureum præcipitaverit, ut lapsum primorum Parentum præcaveret; quare adhuc toleret, ipsiq; parcat, tot myriadum millia seducenti. Enimvero qui non potest hujus rei justam causam afferre, is Deum hypocriseos & injustitiæ accusat. §. 593. 594. 595. 596.

LXVII.

PHOTINUS.

1. Duplex est universalitas, alia absoluta, alia limitata. Absolutam hic non habere locum, ipse facile concedes; alias dicendum, misericordiam Dei sese ad omnes sine discrimine creaturas extendere, quarum tamen pleræque non sunt miseræ. Si ergo limitatam hic agnoscis, age inspicere textum. Is exponit *omnia opera Dei de omnibus Sanctis v. 9. Intelligit omnes Dei amantes, oppositos impiis v. 20. omnem carnem Deum laudantem v. 21. Evangelium de Christo prædicantem Adamigenis v. 11. 12. omnes vere humiliatos v. 14. panem quotidianum cum gratiarum actione accipientes v. 15. 16. omnes Deum invocantes & exauditos v. 18. 19. Ita ipse David Psalmi autor restringit OMNIA OPERA DEI. An ergo & ille erit Atheus & Empæcta?*

2. Versu 20. duo coetus sibi opponuntur, Pii & Impii. Utrique sunt Dei opera. Ad utrumnam referes Diabolum? Piis certe aggregare non poteris. Si ergo impiis associas, tanquam *κοσμονεγὰ τογα*, nullam hic certe pro Diabolo habes misericordiæ promissionem. Nam de impiis dicitur: *Perdet Deus omnes impios.* Ergo quam maxime Principem ipsorum. conf. Matth. XXV. 41.

3. In causas operum Dei curiose inquirere magna est temeritas. Huic temeritati David limites ponit in hoc Psalmo v. 17. scribens: *Dominus justus est in omnibus viis suis, & sanctus in omnibus suis operibus.* Non ergo obstricti sumus ad ea inquirenda, quæ Deus nobis non revelavit.

4. Duæ sunt causæ permissi Diabolo furoris in Sanctos. 1. Manifestatio, tentatio ac probatio piorum 1. Cor. XI. 19. Deut. XIII. 3. Luc.

Luc. II. 35. 2. Diabolorum justior damnatio. Hæ causæ sufficere possunt homini pio. Apage ergo blasphemam illam illationem, quæ in fine §. 595. pag. 475. affertur.

5. Causæ contra §. 596. 597. 598. 599. 600. allatæ, restitutionem Diaboli, quæ probanda, svadentes, libertatem Dei in agendo convellunt ac sapientiam, ac propterea examine indignæ sunt.

LXVIII.

SCOTINUS.

Argumenta & dicta quæ hætenus ex Scriptura attuli, ne minima quidem cum probabilitate possunt impugnari. Nunc alia quæpiam asseram, quæ Orthodoxi sub quadam veritatis specie videntur posse urgere. Primum petatum est a laude Deo aliquando ab omnibus creaturis decantanda, ac proinde etiam a Diabolis & hominibus damnatis Apoc. V. 13. Phil. II. 9. seqq. Hæc damnatorum laus aut invita ac coacta est, aut est voluntaria. Si coacta est, non est laus, sed blasphemia. Si voluntaria est, ex purificato animo progredietur. Si hoc: sanctificabuntur tandem damnati omnes. §. 602. 603. 604. conf. §. 94. 95. 96. 97. 98. 99.

LXIX.

PHOTINUS.

1. Ohe desine gloriari, Domine; Ita enim, quæ attulisti hætenus dicta, infracta sunt, ut appareat, ea ne in Scriptura quidem legi. Non exstat Rom. V. 19. *Omnes Adamigenæ justificabuntur in futuro seculo.* Non exstat Col. I. 20. *Diaboli reconciliabuntur:* Nec Eph. I. 10. *Diaboli sub Christum caput suum recolligentur.* Intruduntur Diaboli sub amplexum voculæ πάντα, invito plane textu, quod ostensum supra. Idem dicendum de Ps. CXLV. 9. 10. Nec Es. XXIV. 22. gratiosa Dei visitatio Diabolis promittitur, sed tantum aliqualis virium recuperatio denunciatur, ad seducendas gentes, in hoc seculo.

2. Laudabunt damnati tam homines, quam Diaboli Christum, i. e. ἐξομολογήσονται ipsum esse Dominum, Phil. II. 9. & unicum Mediatorem Mundi, Es. XLV. 24. nota probe, ipsos Il. cc. non addere suum. Dicent simpliciter: *Benedictus est qui venit in nomine Domini.* Matth. XXIII. 39. Hæc confessio voluntaria erit; Procedet enim ex conscientia plenissime convicta, cui refragari amplius non poterunt. At non erit confessio fiducialis: nam non poterunt sibi in futuro seculo applicare Christi satisfactionem. Proinde manebit in ipsis malitia; αἰετός, & ita constricta, ut eam amplius exferere haut possint.

LXX.

SCOTINUS.

Aliud affero dictum ex I. Cor. XV. 22. Uti omnes in Adamo moriuntur, ita omnes in Christo vivificabuntur &c. ad v. 28. Hinc infero: Omnes Adamigenæ tam impii quam pii, in Adamo moriuntur. Ergo omnes tandem in Christo vivificabuntur. Cum autem hæc promissio in hoc seculo non impleatur, implenda tandem est in futuro, ubi damnati primo ex morte corporali, tandem aliquando etiam ex spirituali vivificabuntur. §. 605. 606. Quidam hic omnes in priore commate de piis pariter & impiis exponunt, at in posteriore ad solos pios restringunt. §. 607. Sed hoc male.

LXXI.

PHOTINUS.

Pejus tu in utroque commate pios pariter ac impios pro subiecto ponis, cum tamen pios tantum in utroque commate subiectum esse textus circumstantiæ indicent. Præmunit Paulus Sanctos v. 1. 2. 3. 4. contra errorem Sadducæum de resurrectione corporis non speranda v. 12. 13. 14. 17. 18. 19. 20. &c. 29. 30. 32. 33. Sancti ac pii primarium sunt subiectum totius capitis. Annon consideras quod *in Christo* vivificari sit *in virtute meriti Christi* vivificari? An Christi meritum spectat ad damnatos? an inter Christum & impios est spiritualis nexus? Proba impios virtute meriti Christi vivificari.

LXXII.

SCOTINUS.

Probo 1. autoritate Fechtii & Brochmandi, §. 608. qui eam thesin ex hoc dicto adstruunt. 2. Si peccatum Adæ ad omnes homines transit, transit & meritum Christi, quia hoc illo potentius est. Rom. V. 15. 17. 20. §. 609. 610. 3. Ille Deus habet omnipotentiam, ita & Christi meritum est omnipotens. quia una utriusque est potentia. §. 611. 612. 4. Impiorum mors est pœna peccati. Ergo vi meriti Christi aufertur, pro omnibus peccatis λύτρον solvæntis. §. 613. 5. Provoco ad Pauli dictum de omnibus Adamigenis in futuro seculo justificandis. §. 615.

LXXIII.

PHOTINUS.

Ad 1. resp. Amicus Plato, sed magis amica veritas.

Ad 2. Non sequitur: Ergo impii resurgunt vi meriti Christi. Meritum Christi potentius est peccato, non absolute, sed ordinate, si fide recipitur. Non enim Christus obtrudit suum meritum canibus & porcis. Matth. VII. 6.

3. Ad

Ad 3. Non confundenda est Dei omnipotentia cum virtute ac potentia meriti Christi. Dei omnipotentia pro objecto habet omnia possibilia, tam physice quam moraliter. At virtus ac potentia meriti Christi solos homines pro objecto habet, salvandos ac vivificandos, aut hac lege, si tempus gratiæ non neglexerint. Christus est iudex omnipotens; omnes ergo impios resuscitabit, non ad vitam, sed ad mortem æternam, vi iustitiæ, non meriti sui.

Ad 4. Omnium peccata ac peccatorum poenæ per Christi mortem auferuntur, nempe, si sese in vita mortis Christi per fidem faciunt participes. Atqui impii in vita sibi non applicant meritum Christi. Ergo vi meriti Christi non resuscitantur ad vitam.

Instas: Comparantur peccatum Adæ & gratia Christi præcipue ratione applicationis. Si itaque non æque gratia Christi applicatur omnibus Adamigenis, atque peccatum Adæ, non erit Christi gratia potentior peccato. Id quod est contra effatum Pauli. §. 613. Resp. Video quo tendas. Ex lacu sulphureo medium facere allaboras procurandæ emendationis damnatorum & infringendæ eorum pertinaciæ. At nego hoc sequi. Cum enim gratia Christi peccato potentior esse dicitur, id non absolute intelligendum est de quovis objecto, quocunque se gerat modo, sed ordinate de objecto comminationibus legis per terrefacto. Disce hoc ex v. 20. *Lex subintroiit ut ingravesceret peccatum. Quanto autem magis percipitur peccati gravitas, tanto abundantior est Christi gratia.* Disce hinc legem esse medium institutum agnoscendæ gravitatis peccati, terrendæ conscientiæ hominis, ejusque ad amplectendum solatium Evangelicum præparandi: Legem, quæ hoc in seculo tractatur. Ergo non erit tale medium lacus sulphureus seculi futuri. Proba tu, qui affirmas, lacum sulphureum esse medium emendans damnatos.

Ad 5. nego hoc promissum ullibi in Scriptura extare.

LXXIV.

SCOTINUS.

Dum orthodoxi in altero commate per omnes innui volunt omnes homines, in altero omnes restringunt ad solos pios ac fideles, manifesto abeunt a tō pntō primo obvio §. 615. Impios in Christo vivificatum iri negantes, non tam propterea quod predicatum in impios non cadit, quam ne necesse habeant concedere, impiis in futuro seculo meritum Christi profuturum §. 616. Aut utrobique solos pios pro subjecto agnoscant, §. 617. aut neutrobique a piis impios excludant: §. 618. alias promovent & confirmant
Calvi.

Calvinianam ἀαγγελην in loco Rom. XI. 32. §. 619. imo Deum in verbis suis fallacem faciunt. §. 620. 621.

LXXV.

PHOTINUS.

1. In Christo vivificari præsupponit in subiecto nexum cum Christo spiritualem. Is nexus non rumpitur per mortem corpoream Rom. VIII. 38. 1. Joh. V. 24. Quia ergo talis nexus in impiis non datur, minime dici potest, quod virtute meriti Christi, quod pedibus conculcarunt, ad vitam gloriosam resuscitentur. Hæc vero ratio est quare negamus, impios in Christo vivificari: non illa, quam tu nobis affingis. Falsissimum enim est quod asseris impiis post mortem adhuc patere aditum ad salutem.

2. Concedo tibi contra τὸ πρῶτον primo obvium peccare, qui sententiam Paulinam in priore commate extendunt, in posteriore restringunt. Hoc enim est contra sanam rationem, quæ docet opposita æque late patere. Proinde ut huic πρῶτῳ satisfacerem, in utroque commate PIOS subiectum esse agnosco.

3. At ego hic tibi aurem vellico, & sedulo moneo, ne tu idem committas, quod orthodoxis impingis, vitium. Si enim illi hic a τῷ πρῶτῳ discedunt, quia utrumque membrum oppositorum non æque late extendunt, quid de te judicandum, qui ab hac regula non erubescis discedere in explicandis dictis Dan. XII. 3. Matth. XXV. 46. negans durationem pœnarum infernalium in damnatis æque late extendi atque duratio vitæ æternæ in Sanctis? Annon, dum huic explicationi inhæres, Deum in promissis & minis suis mendacem facis?

LXXVI.

SCOTINUS.

Enimvero qui statuunt in alterutro tantum membro impios includi, manifestis sese implicant contradictionibus, id quod exemplo B. D. Bechmanni Theol. pol. 1098. coll. cum p. 1102. patet §. 622. Ceterum distinguendum hic inter ἀνάστασις & ζωοποίησις: per illam innuitur resurrectio corporis per hanc spiritualis animæ vivificatio §. 623. Observa hic quadruplicem resurrectionis ordinem: 1. Est cum Christus cum suis quibusdam sanctis resurrexit. 2. Erit ante regnum Chilasticum, particularis §. 23. 3. Post regnum Chilasticum universalis v. 24. 4. Vivificabuntur quoque in lacu sulphureo detenti, quando Christus tradet regnum patri: quo tempore etiam ipse lacus igneus, postremus hostis destruetur v. 26. Atque ita tandem Deus erit omnia in omnibus v. 28. §. 624.

LXXVII.

LXXVII.

PHOTINUS.

1. Falsum est *B. Dn. Beckmannum* l. cc. sibi contradicere, ita ut priore loco *omnes* ad solos fideles restringat, posteriore autem etiam impios simul comprehendat. Nam p. 1102. solummodo allegat versum 22. non autem exponit. Imprimis autem ex v. 23 & 24. nexum probandæ thesæ suæ ducit, quæ est, non dari regnum millenne, eo quod adventus Christi ad iudicium & universalis resurrectionis mortuorum sese immediate attingunt. Non enim v. 22. negatur impiorum resuscitatio, sed id tantum negatur, quod in Christo sint resurrecturi. Unius enim positio non est alterius exclusio. Confer loca & videbis.

2. Falsum est distingvi ἀνάστασις a ζωοποίησις. Utraque vox notat resurrectionem corporis. Si enim ζωοποίησις spirituales resurrectionem notaret, ipsæ Sanctorum animæ forent vivificandæ, quod absurdum, cum jam fruantur consummata beatitudine.

3. Manifesto hic abis, Domine, a τῷ ῥητῷ primo obvio. Cuinam enim non præoccupato lectori veniret hic spiritualis vivificatio in mentem, cum totum caput agat de corporum resurrectione, eamque probare primarius Pauli scopus sit? Et quæ causa te movet, in voce ζωοποιήθησονται a proprio sensu ad tropicum delabi? Age fatere te id non facere, nisi præiudicio tuo coactum.

4. Duo tantum hic nobis resurgentium sistuntur ordines alter primitiarum, alter totius messis. Tu proba quadruplicem hic dari ordinem.

5. Inter ἔπειτα & εἶτα interponis regnum millenne, idque sine omni probatione, cum nulla ejus in textu fiat mentio. Audax facinus! Cæco impetu sequeris Petersenium, cujus thesæ tuum erat ad Scripturæ decempedam examinare, non statim amplecti. Proba ἔπειτα & εἶτα tam latam hic distantiam inferre, ut regnum millenne includi possit. Εἶτα hic significat tunc, uti transfert Syrus. Conf. alia loca Joh. XIII. 5. XIX. 27. Tunc np. peractis resurrectione & iudicio, erit finis omnium 1. Petr. IV. 6. Tunc tradit Christus regnum Patri v. 24. Tunc abolebit omnem potestatem ib. Tunc & Diaboli vim prorsus enervabit v. 26. Tunc Deus erit omnia in omnibus v. 28.

LXXVIII.

SCOTINUS.

Jure particulis ἔπειτα & εἶτα interpono regnum millenne. Quo enim alias referrem, cum illud hætenas nondum sit exhibitum, id quod status Ec-

clesiæ satis evidenter probat, qui inde ab adventu Christi in carnem fuit lacrymosissimus §. 625. Meo enim iudicio regnum millenne erit dies coronationis Sanctorum, §. 626. in quo Christus, damnato primo Antichristo: (nam caput decimum nonum hic, ficta sine necessitate hysterose, vicesimo postponere magna temeritas est) in Sanctos proprie ac corporaliter resuscitados regnaturus est per mille annos, id quod clare legitur c. XX. 4. Quæ particularis resurrectionis possibilitas exemplo Matth. XXVII. 52. 53. firmatur. Qui negat, sine necessitate allegorias sectatur, §. 629. 630. & talpa cæcior est. §. 631.

LXXIX.

PHOTINUS.

1. Ex statu Ecclesiæ hucusque lacrymosissimo non deduci potest, regnum millenne adhuc expectari debere. Ratio est, quia c. XX. Apoc. v. 4. ita describitur, ut satis intelligas, illud plenum esse turbarum ac persecutionum, ob confessionem Christi. Sistentur enim tales Correges Christi, qui exemplaribus suis, ante aliquot secula propter veritatis confessionem ferro necatis, apprime fuere similes, qui tamen *ὡς ἐπὶ νικῶντες* dicuntur Rom. VIII. 37. Non confundenda est victoria, pax, lætitia, gloria Ecclesiæ interna cum externa. De illa hic sermo est, non de hac.

2. Ipse nescis quomodo definias regnum millenne: confundis sponsalia cum die nuptiali: diem masculi conflictus cum die coronationis, quorum ille ad inchoatam, hic ac consummatam salutem pertinet. Regnam millenne est sextus millenarius mundi, quo sub vexillo Christi spiritualis Israël mascule adortus est regnum Satanæ, Evangelium in omnes regiones transdedit, captivos a Satanæ tyrannide liberatos sub obsequium Christi misit, atque ita fere per mille annos victricia arma circumtulit, persecutionibus a Satana motis contra ea nihil proficientibus. Ita definit Johannes Apoc. XX. 1. sq. 4.

3. Satan & Antichristus ita conjuncti sunt, ut neuter sine altero quidquam efficere aut suscipere possit contra Sanctos. Conf. Apoc. XIII. 1. sq. Satana ergo in abyssum coniecto, etiam Bestia & Pseudopropheta in eam conjiciuntur, illo reducto, & hi reducuntur: His in lacum igneum coniectis, & ille detruditur. His observatis apparet hysteroseos necessitas.

4. Apparet itidem necessitas a sensu proprio ad improprium delabendi, nisi corporeum animal malis ex Satana facere, quod in abyssum proprie conjici, vinculisque ac catenis ferreis constringi possit,

possit, nisi malis Scripturæ contradicere, quæ duos tantum resurrectionis actus exhibet, alterum primitiarum, alterum totius messis. Illa resurrectio particularis erat & jamdudum præterit. Hæc universalis, quæ adhuc expectanda. Conf. Act. XXIV. 15. Ut itaque hæ duæ mortuorum resurrectiones propriædictæ sunt, ita hæc quæ hic traditur erit impropriædicta, quam *exemplarem* voco. Conf. Apoc. XI. 11. Proinde inevitabilis hic est ad tropum confugiendi necessitas, quam qui non videt, eum talpa cœciorem esse oportet.

5. Cæterum quod mille annos non arithmetice sed synecdochice supputemus, numerumque certum pro incerto positum esse, asseramus, nemo, cui sanum adhuc est synciput, nobis vitio vertat cum ita supputandi solennis sit Prophetarum mos.

LXXX.

SCOTINUS.

Verba versus 26. ultima hostis annihilabitur mors: novum mihi subministrant argumentum pro liberatione damnatorum ex lacu igneo. Hic enim non intelligitur mors prima, mors corporalis: nam illa jam per resurrectionem mortuorum sublata erit. Ergo intelligi debet mors secunda, spectata tam ratione culpæ, quo pacto Dei hostis est; quam ratione pænæ, quo pacto Dei ministra est. Utroque modo κατὰ πυρῆτα annihilatur. Ne mirare quod ita vocem explicem. Est enim mors accidens, quod cum e subjecto tollitur, evanescit & abit in illtopiam. Si ergo altera mors, i. e. lacus igneus auferetur, captivi ejus dimittentur in libertatem §. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641.

LXXXI.

PHOTINUS.

1. Aperte falsum est, quod prima mors sit mors corporis. Conf. §. 643. Prima mors refertur ad secundam. Debet ergo secundæ esse ὁμογενής. Jam vero secundæ mortis primarium subjectum est anima: notat enim damnationem completam, quæ primariam sedem habet in anima. Ut ergo secunda mors damnatio consummata est, ita prima erit inchoata damnatio. Non ergo hæ mortes essentia differunt, sed gradu. Præcipua differentia in eo consistit, quod prima mors cum spe veniæ conjuncta est: secunda prorsus est sine spe veniæ.

2. Porro prima mors cum spe veniæ conjuncta est, eo quod ad seculum hoc pertinet, in quo homo vivus particeps salutis fieri potest, per applicationem meriti Christi. Ergo secunda mors omnem spem veniæ prorsus excludit, quia mundus futurus non est

seculum applicationis, sed retributionis. Quia ergo a secunda morte omnis spes veniæ exulat, non potest in eam cadere prædicatum καταργεῖται, sive ipsi sensum abolendi, sive annihilandi des. Si mors secunda non potest tolli, manebit in æternum. Evanescit ergo argumentum, quod hinc exstruis, & vadit in Utopiam.

3. Si mors secunda hic intelligi non potest, quid per θάνατον aliud intelligas quam Diabolum, qui ut primus Dei hominumque hostis erat, ita & ultimus erit? primus in seductione, postremus in descensu in barathrum sulphureum, Apoc. XX. 10. ad morem executionis humanæ. Probo ex Apoc. XX. 14. *Mors & infernus conjiciantur in lacum igneum, qui est altera mors.* Conf. Hof. XIII. 14. I. Cor. XV. 54. 55. Quia autem Satan præcipitabitur in lacum igneum, non certe annihilabitur in æternum, sine spe veniæ ἀεργος factus in summo καταργήσεως gradu. Hinc vides sensum mortis secundæ tibi hic non suggessisse ῥητόν textuale, sed tuum præjudicium.

LXXXII.

SCOTINUS.

Ut rectius mentem meam percipias afferam illuminatissimi Petersenii verba: Secunda, inquit, mors est vera Dei hostis. Ut ergo omnes Dei hostes Christi pedi subjicientur, ita & altera mors tandem abolebitur, posteaquam scilicet omnem ex Diabolis & damnatis hominibus exussit malitiam § 642. Prima mors non est mors corporis, alias & fideles primæ mortis participes forent, contra Joh. V. 24. VI. 50. VIII. 51. sed est custodia I. Petr. III. 19. Matth. V. 25. in quam transeunt in peccatis morientes Joh. III. 36. Ps. XLIX. 15. Hebr. X. 27. coll. Apoc. II. 11. XX. 6. ex ea vel detrudendi in lacum igneum, si in illa custodia nondum satisfecerint justitiæ divinæ: Si autem satisfecerint, transitori ad beatos cœlites §. 643. *Hactenus Petersenius.* Atq; hic quidem erit mundi hujus finis, in quo invisibile regnum tractat Christus, Ebr. II. 8. non confundendus cum fine futuri mundi, de quo v. 24. Paulus loquitur, in quo Christus sceptrum visibile tenebit, quod tandem restitutis rebus omnibus tradet Patri §. 644.

LXXXIII.

PHOTINUS.

1. Secunda mors est damnatio sine spe veniæ. Damnatio est effectus justitiæ divinæ, qua ita compefcet Deus hostium suorum malitiam, ut sit plane ἀεργος. Ergo non erit Dei hostis, sed ministra voluntatis Dei judiciaræ.

2. Unicum studium mundi Antichristiani est subvertere regnum

gnum Christi, id quod experientia huius seculi docet. Proinde ut Christus cum Sanctis suis perpetua pace ac quiete fruatur, ita hostium horum constringenda est malitia, ut nunquam porro in actum deducatur. Ne ergo Christus in regno suo turbetur, concussio capitis serpentini nunquam cessatura est. Si autem hæc contritio nunquam cessabit, nunquam abolebitur mors secunda.

3. Per ignem infernalem exuri sordes ex hostibus Christi, dogma est probatu ἀδύνατον.

4. Recte negat Petersenius per primam mortem intelligi mortem corporis. At quod ex ea custodiam animarum facit eorum qui in incredulitate moriuntur, eamque in diversas cameras & receptacula distribuit, ex locis adductis nunquam probabitur. Non sufficit allegare loca, sed oportet ex iis thesin probare.

5. Similiter, in isthac custodia satisfactioni locum dari: Satisfactionem esse pœnas misericordia Dei tinctas: satisfaciētes transire ad beatos cœlites, non satisfaciētes in lacum igneum, ἀτερ γέρας αἰῶνος asseritur.

6. Duos esse seculi fines, alterum huius, alterum futuri, audacter hic asseris, Scotine: at non probas; neque potes probare, quia nullum hic habes ῥητόν, nullam literam de fine seculi futuri. Ne tamen nullam probationem attulisse videaris, ita inferre vis: Cujus regni sceptrum Christus Patri tradet, ejus finis hic ab Apostolo innuitur. Atqui non huius sed futuri seculi sceptrum Christus Patri tradet. Ergo non huius sed futuri seculi finis indigitatur. Quæso unde probabis Minorem?

7. Futurus mundus est ipsa æternitas. Ut itaque æternitati nullus finis poni potest, ita nec futuro seculo. Simpliciter in textu dicitur: Εἶτα τὸ τέλος, tunc erit finis, ἢ. ἐν τῇ παρουσίᾳ Χριστοῦ v. 23. Hoc est ῥητόν. Hoc ῥητόν meditati non alium sensum primo suggerit, quam Paulum loqui de die judicii, qui scopus παρουσίας Χριστοῦ, qui idem finis erit huius seculi. Tu regnum millenne particulis ἐπειτα & εἶτα medium interponis, de quo tamen ne γὰρ quidem in textu legitur, unde nec meditati ullo modo potuit suggeri. Hoc præjudicium tuum. Hoc te agit de fine futuri seculi cogitare, non τὸ ῥητόν.

LXXXIV.

SCOTINUS.

Negas virtute ignis infernalis exuri sordes hostium Christi. At ego hoc manifestissime probo, ex 1. Cor. III. 15. At ille salvabitur, ita tamen, quasi

per ignem. *Hic non intelligitur ignis tribulationis huius seculi. Eum enim nemo fidelium effugere potest. Hic autem de impiis Doctoribus est sermo, qui lignum, fœnum, stipulas Christo superædificant. Iis non destinatus est ignis probatorius huius seculi; sed ignis infernalis. Si itaq; hi Doctores per ignem infernalem salvantur, erit purgatorius ignis & emendatorius.* §. 645. *Id est ῥητὸν h. l. primo obvium.*

LXXXV.

PHOTINUS.

1. Si hic per ignem lacus infernalis intelligi debet, ipsi quoque Sancti Doctores, qui aurum, argentum, margaritas fundamento superædificant, in lacum igneum detrudentur. Nam & ipforum labor per ignem probabitur v. 13. Non ergo innuetur ignis futuri seculi infernalis, sed huius seculi tribulatorius, probatorius, castigatorius.

2. Falsum est huius mundi ignem tantum esse ignem gratiæ ad castigandos & probandos pios institutum. Inservit etiam impiis, quibus Deus, cum renuunt audire legem verbaliter prædicatam, eam prædicat realiter, ut vel hoc pacto iram Dei sentiant, & ad Christum convertantur. Est ergo & iræ ignis, qui in hoc seculo incensus, nisi poenitentia sequatur, ardebit ad infima usque tartara Deut. XXXII. 22. Joh. III. 36.

3. Falsum est & contra τὸ ῥητὸν, pios hic esse pariter ac impios Doctores. Etsi enim hic sistuntur Doctores, qui lignum, fœnum & stipulas Christo superædificant, tamen inde deduci non potest, quod sint Doctores impii. Non enim præter fundamentum ædificant, sed supra fundamentum. Ergo serunt doctrinas, quæ etsi sunt ἀπ' αἰσθητοῦ, tamen fundamentum fidei non subruunt. Potest itaque talis ædificatio cum pietate consistere, etsi non sine periculo.

4. Periculum hoc est: nisi inutiles doctrinas abjiciant, rectiora moniti, peccant contra conscientiam, fidem amittunt, & damnationis æternæ reatum contrahunt. Si itaque salvantur, meliora monentibus obsecuti, ὡς διὰ τοῦτο salvantur. Est proverbialis locutio, conf. Zach. III. 2. Amos IV. 11. & notate *gravisimis periculis emergere.* Hoc verum ῥητὸν huius phraseos est, non autem *in lacum igneum detrudi ad exurendas sordes.* Quare, Domine, hic non attendisti particulum ὡς quasi? Eam tu præiudicio occupatus neglexisti, atque ita verum ῥητὸν invenire non potuisti.

LXXXVI.

LXXXVI.

SCOTINUS.

Negas, Photine, damnatis Evangelium prædicatum iri. Ego probo ex loco clarissimo 1. Petr. III. 19. Christus ἐκήρυξεν Spiritibus in custodia, præconio Noachi credere nolentibus §. 646. Πῆτόν ἐστι ἐκήρυξεν. Ejus sensus primo obvius est prædicare vel Legem vel Evangelium. Legis præconio non erat opus, quia Spiritus hi jam satis superque sentiebant iram Dei & anhelabant solatium. Ergo notabit præconium Evangelicum. Conf. Matth. X. 7. Marc. 7. §. 647. 648. Exigit hunc sensum & officium Christi, qui non ad terrendas, sed ad solandas conscientias missus, Matth. XII. 22. & gratia Christi, quæ peccato potentior est. Rom. V. 20. Ipsa denique sana ratio, quæ exhorrescit ad profanam hanc assertionem: Christum vix salute parta ad excruciandos miseros illos Spiritus in carcerem infernalem descendisse §. 649. Idem denique exigit locus paretellus 1. Petr. IV. 6. Mortuis prædicatum est Evangelium, §. 650.

LXXXVII.

PHOTINUS.

1. Quamdiu non probatur meritum Christi pertinere etiam ad damnatos, nec mihi, nec aliis persuadebis, sensum τῷ κηρύσσειν primo obvium hic esse *Evangelium prædicare*. Dum ergo absolute ponitur hæc vox, non conjuncta vel cum λόγος, vel cum ρῆμα, Χριστός, εὐαγγέλιον, conceptus verbi primo obvius est *quodvis præconium*. Evolve loca Gen. XLI. 43. Exod. XXXVI. 6. 2. Paral. XXIV. 9. XXXVI. 22. Jonæ I. 2. Ill. 2. 4. 5. & conf. cum LXX.

2. Proba prius meritum Christi spectare ad damnatos, statim tibi concessero etiam præconium Evangelii ad damnatos pertinere, & Christum damnatis hic evangelizasse. Quamdiu autem hoc non probatum erit, nego Christum hic vel legem prædicasse vel Evangelium. Finis enim talis prædicationis est salus æterna, quæ in damnatos non cadit.

3. Erit ergo sensus: Indicavit Christus spiritibus damnatis publico præconio, sese Salvatorem mundi esse a Noacho ipsis prædicatum, jamque opus mediatorium peregrisse cujus virtutem & valorem vivi non debuissent spernere.

4. Hunc sensum postulant circumstantiæ textus. Dederat Deus Antediluvianis tempus poenitentiae centum & viginti annorum. Hic erat terminus peremptorius, in quo ἀπαξ, SEMEL pro SEMPER, adhuc per præconium Evangelii erant ad poenitentiam invitandi.

tandi. Hoc neglecto *ἔχει* non amplius locus relinquebatur pœnitentiæ. Ita ἀπαξ sumitur 1. Petr. III. 18. Hebr. IX. 26. 28. Rom. VI. 9. 10.

5. Cum itaque pœnitentiæ tantum in hoc seculo locus sit, officium & gratia Christi non spectat ad damnatos. Veniet enim Christus ad judicandos eos, qui gratiæ tempus neglexerunt, non ad salvandos: Proinde nec gratia Christi ad damnatos spectat. Non enim illa potentior est peccato extensive, i. e. spectat ad Adamigenas, non autem simul ad Diabolos; ad Adamigenas vivos, non ad mortuos; sed intensive, i. e. per fidem accepta vincit peccatum, mundum, Diabolum 1. Joh. V. 4. Ratiō autem hic non est audienda. Non enim quæritur, quid rationi conveniat, sed quid verbo Dei sit consentaneum. Denique inter hunc locum, qui 1. Petr. III. 19. & eum qui 1. Petr. IV. 6. legitur, nullus est parallelismus.

LXXXVIII.

SCOTINUS.

Probo parallelismum ex contextu. Nam 1. intima connexio est capitum horum, quod omnes Commentarii testantur. 2. Cum mirarentur afflicti, quod Christus hostes suos esset judicaturus, Petrus eos remittit ad ea quæ c. III. 19. de Antediluvianis attulerat, qui ob incredulitatem in carcerem missi. ib. p. 522.

LXXXIX.

PHOTINUS.

1. Non est quæstio de capitum horum duorum connexione, sed de parallelismo horum duorum versuum. Illam nemo negat. Hic autem probandus erit. Nego esse inter duos hos versus parallelismum. Differunt subjectis. Subjectum c. III. 19. sunt Spiritus separati, qui tempus gratiæ neglexerant. Cap. IV. 6. sunt vivi homines, sed spiritualiter mortui, degentes adhuc in seculo gratiæ, ad pœnitentiam agendam per vocem Evangelii invitati. Differunt objectis. Illic objectum *κηρύγματος* erat Christus Judex: hic Christus Salvator. Differunt fine. Illic finis *κηρύγματος* erat confusio; hic conversio ac glorificatio.

2. Parallelismi fundamentum ponitur admiratio. Admodum absurde. Si mirati sunt Petri auditores Christum judicem fore hostium suorum, nescierunt adhuc prima Christianismi rudimenta, ad quæ spectat doctrina de æterno judicio. Hebr. VI. 2. Quis hoc crederet de Petri Auditoribus, quibus verus & haut fucatus Christianismus tribuitur. c. IV. 3. 4.

XC.

SCOTINUS.

Excipiunt quidam Orthodoxi, Petrum c. IV. 6. loqui de spiritualiter mortuis.

mortuis. At nihil probant. Nam quod Matth. VIII. 22. Sine mortuos mortuos suos sepelire: adducunt, nihil agunt. Illic enim substrata materiae necessitas tropicum sensum requirit, quæ hic nulla est. §. 651. Nec est quod obijciant tempus gratiæ cum hoc seculo expirare. Nos hoc non negamus, at distinguimus inter tempus gratiæ, & gratiam ipsam. Tempus quidem expirat, at non expirat gratia, sed manet misericordia etiam per omnes ætates judicii, donec omnes miseri, etiam ipsi peccatores in Spiritum S., præstita satisfactione pœnali, desinant esse miseri, in gratiam recepti. §. 652. p. 525. 526. 527. Si ergo exacto gratiæ seculo, gratiæ adhuc locus est, concedendum est Evangelium etiam in altero seculo, in seculo judicii prædicari.

XCI.

PHOTINUS.

1. Quo pacto alii probent *spirituales mortuos* innui, mea nihil interest. Ego dum dico *spiritualiter mortuos* intelligi, non refero mortuos hos ad præcedentes *corporaliter mortuos* v. 5. sed refero ad *spiritualiter vivos* v. 4. & exacte observandum esse judico particulam καὶ v. 6. εἰς τὸτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσῃ. Hoc καὶ conjungit duos cœtus quorum utrique prædicatur Evangelium: alter sunt *spiritualiter mortui*, alter *spiritualiter vivi*.

2. Distinctio inter tempus gratiæ & gratiam ipsam nititur præjudicio de pœnis merito Christi tinctis, satisfactoriis. Hic error maximus est, quia hætenus non probatum ex verbo Dei, sanguinem Christi ad damnatos spectare. Frustra in eum finem adducitur locus Rom. V. 19. Nihil in eo gratiæ promittitur damnatis, neque κατὰ τὸ ῥητὸν, quod manifestum, neque κατὰ τὴν διάνοιαν. Non enim futurum κατασταθήσονται extendi potest ad damnatos, nisi aliunde probaveris, idque verbis expresse positis, damnatis in futuro seculo superesse spem gratiæ.

3. Nec sequitur: quidquid miserum est, illud misericordiæ est objectum: siquidem misericordia Dei ad Christi ἀπολύτρωσιν restricta est. At hujus in sanguine Christi natantis misericordiæ nemo est capax, nisi cui illa promissa est. Jam vero non Diabolis promissa est, sed hominibus: non damnatis hominibus, sed vivis: hujus mundi incolis, non futuri. Dum itaque non probatum est, misericordiam sanguine Christi vestitam ad incolas futuri seculi pertinere, exulabit ab iis omnis gratia. Remota autem gratia, manebit supplicii æternitas.

F

XCIII.

XCII.

SCOTINUS.

Probo idem ex absurditate explicationum b. l. quas alii Autores afferunt, quæ ita sunt miserae, ut non mereantur iis refutandis tempus & chartam perdi §. 653. 654. 655. 656. 657. Ex quibus quidam eo delabitur, ut descensum Christi ad inferos prorsus neget, ne necesse habeat admittere damnatis Evangelium esse prædicatum §. 658. quod horrendum. Contra tales Verbi DEI contortores veritas mihi defendenda est, etiam cum vitæ periculo §. 659. Veritas, inquam τὴν πᾶν νίκα, a quo si vel latum unguem me discessisse probabitur, statim errorem retractabo. §. 660. Hoc autem est πᾶν cui firmissime insisto: Christus damnatis spiritibus Evangelium prædicavit, ut vitam viverent spirituales, Deo placentem. §. 661. pag. 535. Hinc autem fluit, pœnas damnatorum non esse æternas. Pone autem, (quod tamen non concedo, legi in Scriptura: Cruciabuntur sine fine: tamen etiam exstat Rom, V. 19. Omnes Adamigenæ in futuris seculis per Christum iusti constituentur. Exstat Es. XXIV. 22. Cacodæmones gratiose visitabuntur. Exstat Eph. I. 10. sub Christum caput suum recolligentur. Exstat Col. I. 20. cum Sanctis angelis reconciliabuntur. Ad hæc loca illud explicandum. §. 661. pag. 536.

XCIII.

PHOTINUS.

1. Non fugiendæ sunt aliorum Theologorum explicationes, sed modeste examinandæ & ad Scripturæ lancem ponderandæ. 1. Thes. V. 25. Illud Diaboli est, sarcastice convitantis: hoc Christi, mansuete monentis. Tuum erat Christi exemplum sequi.

2. Recte improbas descensum Christi ad inferos a quo piam Theologo ex Catechismo eliminari, cum sit fidei articulus per bis mille fere annos ab Ecclesia Christiana traditus. At non minus horribile vitium esse credito, novos fidei articulos condere, & Ecclesiæ obtrudere. Id quod tu facis, dum dogma de salute Diabolorum pro articulo fidei venditas, quod tamen non legitur in loco Petrino, id quod supra sufficienter ostendi.

3. Idem clare demonstravi, quod in explicandis locis Rom. V. 19. Eph. I. 10. Col. I. 20. Es. XXIV. 22. a τὴν πᾶν quam longissime discesseris, eaque ad tuam hypothesein detorseris, infertis quæ a mente S. Scriptoris erant aliena. Proinde cum nulla Diabolis & damnatis hominibus in verbo Dei exstet salutis promissio, manifestum est te in præiudicio hære. Age ergo agnosce errorem e-
umque

umque revoca. Hoc hominis pii est & vere poenitentis. Errare enim humanum est, sed in errore perseverare Diabolicum.

4. Cum ergo damnatis non exstet salutis promissio, sensus sententiæ Johannæ cruciabuntur εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, i. e. *sine fine*, Apoc. XX. 10. manebit integer & inconcussus. Præter hanc enim phrasin vix habet aliam Scriptura, qua *æternitatem nunquam finientem* exprimat.

5. Quæ de receptaculis animarum §. 662. usque 681. affers, de iis §. 290. & 522. conferendi occasio erit. Si quæ adhuc alia loca habes, quibus fundari sententiam de salute damnatorum existimas age profer.

XCIV.

SCOTINUS.

Faciám, dummodo prius mentem meam de verbis textus huius: Occisus est carne, vivificatus autem spiritu; in quo etiam abiens spiritibus prædicavit: explicuero. Ut per carnem corpus Christi, ita per Spiritum animam ejus intelligo. Hoc πῆντον plenum ac perfectum est §. 682. Ut enim Christus nos a morte secunda liberaret, ipsius animæ cruciatus lacus sulphurei erant sustinendi. §. 683. Horum sensus erat mors animæ Christi. §. 684. 685. Etsi autem tota Christi persona ad inferos descendit, tamen non descendit totum Christi, siquidem h. l. descensus Christi ad animam determinatur. §. 686. Quod autem per πνεῦμα Deitas intelligi non possit, inde est, quia in ipsam non cadit vivificatio passiva. §. 687. Ut clarius mentem meam percipias, addam paraphrasin: Christus ist getödtet nach dem Leibe / aber was seine Seele anlanget; so ist er NB vornemlich nach derselben aus dem andern Psultodte wieder lebendig gemacht: durch welche lebendig machende Krafft der Gottheit / er auch insonderheit nach derselben Seele in die unseelige Seheol der verdammten Geister hindurchgedrungen / und hat ihnen das Evangelium zu ihren Trost geprediget. §. 688. pag. 554.

XCV.

PHOTINUS.

1. Quando in doctrina de Christo τὰ γενός fit mentio, sensus primo obvius meditati est *humana natura*, divinæ contradistincta Rom. I. 3. 4. IX. 5. Plenus autem fit sensus ex contextus circumstantiis. Confirmor ergo in hoc sensu statim ex prædicato θανάτου. Hoc notat *separare animam a corpore*. Monet itaque hoc prædicatum naturam humanam hic in σαρκὶ concipere, corpore & anima constantem. Jam porro proclive est videre, quis sensus sit in ζωοποιήσεως, nempe notat reduntionem animæ cum corpore. Id

oppositio postulat. Cum itaque idem sit subiectum dissolutionis & reduntionis, nempe caro seu humana natura, apparet per πνεῦμα non posse intelligi animam. Notabit ergo naturam divinam, vivificatricem. Dativus ergo πνεύματι non determinative accipiendus est, sed effective, prout particula ἐν versus sequentis subinnuit, non nach/ sed durch transferenda. Sensus itaque plenus & perfectus est: Christus ist getödtet nach dem Fleisch/ d. i. nachder menschlichen Natur/ aber auch in Krafft der göttlichen wieder lebendig gemacht. In dero Krafft er auch hingangen ist zu den gefangenen Geistern &c.

2. Hoc verum πρῶτον esse probatur ex absurditate datæ paraphraseos, quæ i. duplicem vivificationem animæ tribuit, alteram primariam, alteram secundariam. 2. Duplicem sensum πνεύματι ponit, animæ & Deitatis. 3. Christum juxta animam prædicasse spiritibus asserit, non juxta corpus.

3. Vides Domine, quam male hætenus observaveris τὸ πρῶτον. Dabo jusjurandum, te ipsummet non intelligere, quam dedisti, paraphrasin. Monendus ergo mihi es, ut in cæteris locis Scripturæ producendis officio boni exegetæ rectius fungaris. Jamdudum enim me tædet crassæ tuæ ἀπεργευσίας.

XCVI.

SCOTINUS.

Ad probandam restitutionem Diabolorum ac omnium damnatorum produco locum Apoc. XXI. 5. Dicebat sedens in throno: Ecce nova facio omnia. Ergo, præter primogenitos, etiam Diabolos, & quosvis damnatos. Habent hic πάντα promissionem restitutionis. At ordine fiet illa innovatio. Primo innovabuntur primogeniti v. 6. 7. Dein & damnati, nempe post exantlatas pœnas infernales. §. 689 Ita nihil addo textui, τὰ πάντα in sua latitudine relinquo, pes sine vocem hanc restringentibus Orthodoxis, §. 690. & versum 8. nobis obvertentibus §. 691.

XCVII.

PHOTINUS.

1. Quousque extendatur latitudo vocis πάντα noli, Scotine, ex præjudicio tuo definire, sed textum inspice, & ex eo limites voculæ deprome. Is sub eo comprehendit omnes legitime pugnantes v. 7. Vincentibus corona gloriæ promittitur. Excluduntur ergo non vincentes, Christi doctrinam & exemplum deferentes, non ex remigio Spiritus S. sed carnis suæ viventes v. 8. His non promittitur gloria, sed indicatur dedecus mortis secundæ v. 8. Hæc tam sunt manifesta, ut nulla alia indigeant probatione.

2. Nihil.

3. Nihilominus tu infistis voculæ πάντα, atque illi infercis quidquid tuum tibi præjudicium suggerit. Quod si Princeps quidam diceret Academicæ cohorti: *Omnes doctos promovebo: nempe si eruditione sua legitime utuntur. Contra abutentes postponam: & quispiam abutenti sua doctrina ad societatem turbandam, ex hoc promisso spem lauti officii faceret, eo quod Princeps dixisset omnes promovebo, annon ipsum insanire diceres? Planè similis hic habetur promissio. Tute applica.*

3. Quod addis suo ORDINE fucum facis lectori: Haftenus enim nondum probasti Deum damnatos eo ordine salvaturum, si prius fordes suas infernali igne patiantur exuri. Hoc est κεινόμενον, quod priusquam solide probetur, non potes pro medio termino amplecti.

XCVIII.

SCOTINUS.

Probo idem ex loco parallelo Es. XLV. 22. Respiciate ad me & salvabimini omnes fines terræ. v. 23. Mihi incurvabitur omne genu, omnis lingua jurabit, v. 24. & dicet: tantum in Domino habemus iustitias & robur. Hic de iudicio universali sermo est Rom. XIV. 10. 11. Idem qui coram iudicio Christi sistentur, salvabuntur & homagium dicent Christo. Atqui omnes qui sunt in cælo, terra, ac sub terra sistentur coram iudicio Christi. Phil. II. 10. Ergo. Perpende præcipue יִשְׁבַּע כָּל לָשׁוֹן omnes lingua jurabit mihi, nem: Omnes dicent in Domino habemus iustitias. Annon hic omnibus tribuitur salutaris confessio Christi? Si hoc, omnes tandem salvabuntur. §. 692.

XCIX.

PHOTINUS.

1. Nego consequentiam Majoris, ac distingvo inter confessionem simplicem ac fiducialem. Nihil aliud sequitur quam quod omnes sint confessuri Christum. Fatebuntur Christum esse Mediatorem mundi, ac pii quidem non tantum ex plenissima mentis convictione, sed & ex fiducia salutari. At impii saltem ex plena mentis convictione, cui amplius refragari non possunt.

2. Paulus transfert Hebræum יִשְׁבַּע per εξομολογήσεται, Rom. XIV. 11, Phil. II. 10. per synecdochen speciei pro genere. Speciem ponit, & genus, nempe confessionem, sed nudam, intelligit, non salvificam: simplicem, non cum affectu fiduciæ aut applicatione conjunctam. Constat hoc ex confessionis formula: quæ non est, qualem tu hic nobis exhibes: *Dicer mihi quisque: in Jehova habemus*

justitias & robur, ita ut applicet sibi justitiam Christi, sed sine omni applicatione: *Dicet mihi quisq.:* *Tantummodo in Jehova sunt justitia & robur.* Hoc pacto & Diaboli confitentur Christum. Act. XVI. 16. 17. Marc. I. 24. Act. XIX. 13. 14. 15. Jac. II. 17. Quanto magis impii? Addis itaque & hic textui, Scotine. Num hoc est servare τὸ πρῶτον? C.

SCOTINUS.

Porro ad restitutionem damnatorum probandam optimo jure huc refero duo loca ex Matthæo, Cap. V. 26. Non exhibis inde, donec exsolvas ultimum quadrantem XVIII. 24. Tradebat tortoribus, donec solveret quod debebat. §. 693. Hic particula ἕως donec terminativa est, qui conceptus est πρῶτον primo obvium, a quo discedere non possumus, §. 694. nisi prægnantibus rationibus moti, quæ non adsunt. §. 695. Objiciunt quidem Orthodoxi, emissionem ex carcere conjunctam esse cum conditione impossibili, quæ est lytri solutio: eam enim non dari in mundo futuro. Verum impossibilitas hæc non est evicta. §. 696. Imo adesse in futuro seculo solutionem lytri, manifestum est ex Rom. V. 19. §. 697. 698. Non ergo donec hic continuativum est, sed manet terminativum, usque dum ostendatur hunc sensum aliis Scripturæ locis contradicere, §. 699. vel infinitatem ignis Gehennalis tradentibus, §. 700. 701. aut pœnas sanguine Christi tinctas rejicientibus, §. 702. 703.

CI.

PHOTINUS.

Sensus continuativus particulae ἕως æque usitatus est in sacris, ac sensus terminativus. Uterque ergo est voculae huic formalis & naturalis. Conf. exempla ap. Glasium. Uter autem præ altero admitti debeat, substrata materia definire debet. Orthodoxi continuativum sensum amplecti necesse habent, quia eum defectus Sanguinis Christi, ad liberandos damnatos necessario requisiti, postulat.

2. Magno quidem conatu hætenus annis es, afferendis dictis probare damnatorum restitutionem, sed frustra operam sumfisti, siquidem quod primarium erat omisisti, nimirum vel unico allato dicto probare *Sanguinem Christi in futuro seculo damnatis usui fore.* Hoc caput rei est. Quod enim ad dictum Paulinum Rom. V. 19. subinde provocas, ridendum te propinas lectoribus. In eo enim quam evidentissime abis a τὸ πρῶτον & temerario ausu, in futuro mundo, addis textui plane invito ac repugnanti. Quamdiu ergo, in eo tantum hæres, ut rationibus e Philosophia petitis probabile facias, neque claro quodam & omni exceptione majori dicto probes, Christi

Christi sanguinem profuturum esse damnatis in altero seculo, firmissima manent dicta pro infinitate poenarum infernalium ab Orthodoxis allata, quæ uti Cap. III. frustra impugnasti, ita fictis tuis promissionibus Cap. IV. adductis mascule contradicunt.

3. Dum itaque hujus capituli negligitur probatio firma ac solida, nihil te juvabit distinctio inter satisfactionem poenalem & meritariam; nihil proderit distinctio inter poenas inferni simplices & sanguine Christi tinctas. Nullum enim harum distinctionum invenis fundamentum in sacris.

CII.

SCOTINUS.

Pro salute Diabolorum merito duo adhuc dicta afferro, ex Joh. III. 16. Sic Deus dilexit mundum &c. item ex 1. Joh. II. 2. Christus propitiatio est pro peccatis totius mundi. Jam vero Diabolus est pars mundi creati, Joh. I. 10. conf. 1. Cor. IV. 9. § 704. proinde a satisfactionis Christi fructu non est excludendus §. 405. Spectat ad mundum tanquam Dominus, Deus, Princeps mundi. Eph. VI. 12. 2. Cor. IV. 4. §. 706. Nec obstat 1. Tim. II. 5. ubi Christus Mediator inter Deum & homines dicitur §. 707. Nam etsi peculiaris illa reconciliatio, de qua Paulus hic loquitur, non spectat ad Diabolos, tamen a generali non sunt excludendi. §. 708.

CIII.

PHOTINUS.

Et hic a vero *πῦρ* discedis, Scotine. Esto, cum de Mundo in Scriptura legis, tibi statim objici ideam Macrocosmi; non tamen illico arripere debes illum primo tibi obvium sensum. Meditanti enim scripta sunt divina oracula. Non enim hic primo obvius sensus plenus & perfectus reddi potest, obstantibus prædicatis. Inspice textum Joh. III. 18. ubi mundus distribuitur in credentes atque incredulos. At hi homines sunt, conf. I. 29. 36. Is mundus intelligitur, cujus Christus est *Φῶς*, Joh. VIII. 12. XII. 46. quem Spiritus Christi convincit de peccatis, de justitia, de judicio Diaboli Joh. XVI. 8. An hæc prædicata in Diabolum cadunt? Cum itaque plenum ac perfectum *πῦρ* Adamigenas designet, excludendus est Diabolus a beneficio redemptionis, cujus si quoquam modo particeps foret, non ita grassaretur in Christum & Sanctos.

4. Figmentum ergo est quod affers de duplici reconciliatione generali & speciali: Hanc ad præsentem mundum spectare: illam ad futuri mundi incolas, adeoque ad Diabolos quoque pertinere asserens; Existimas te Diabolorum salutem satis firmiter probasse,
ex

ex Col. I. 20. Eph. I. 10. ac addis §. 788. So lange diese beyde Sprüche nicht können umgestossen werden/ so lange stehet auch das allgemeine Ver-
söhnungs- Amt Christi wieder alle Höl- len- Pforten himmelfest/ und ganz unbeweglich. At memento, Domine, te in explicandis hisce duo-
bus dictis a τῷ πῑντῷ longe discesse, id quod §. 44. sqq. demonstra-
vi, ac proinde nihil probasse. Quod autem scribis dogma de salvan-
dis Diabolis ex duobus his locis abs te demonstratum, inconcussum
mansurum contra omnes portas infernales, parum saluti Diabo-
lorum consulis. Si enim eam impugnant Diaboli, ipsimet diffidunt,
sibi spem salutis in illis esse factam.

CIV.

SCOTINUS.

*Ob signo tandem allata dicta typo clarissimo, quem Petersenius & ante ipsum, nisi fallor, etiam Origenes invenit, §. 709. de Jubilæo magno, qui inde a die judicii erit quinquagesimus millenarius quem quidem Orthodoxi negant esse innatum §. 710. at perperam: siquidem & res ipsa §. 711. & Paulus Hebr. IV. 3. 9. eum innatum esse confirmant §. 712. Quod itaque eum exten-
dimus §. 713. Orthodoxi nobis vitio vertere haut possunt §. 714. ad fin. cap.*

CV.

PHOTINUS.

1. Non Entis nulla sunt prædicata. Liberatio damnatorum est Non ens, prouti ostendi hætenus, restituendis suo vero sensui dictis, quæ ad hypothese-
tuam detorseras. Ergo non potest nec debet ipsis assignari Jubilæus magnus.

2. Recte negant Orthodoxi hunc typum esse innatum, quia res ipsa contrarium docet. Negat enim Scriptura Diabolis & hominibus damnatis uspi-
am promissam esse redemptionem ex inferno.

3. Paulus I. c. tantum de septimo primæ hebdomadis die agit, de Sabbato. Ut Moses ex Dei instinctu illam ponit typum Jubilæi, & communis & magni, ita Paulus ex eodem instinctu agnoscit illum pro typo æternitatis nunquam fi-
nendæ. Sabbatum unus dies, unus typus, tres habet antitypos, primo Jubilæum communem, qui durante politia Mosaica quovis anno septimo recurrebat. De-
inde Jubilæum magnum, qui quovis anno quinquagesimo incidebat, & denique Jubilæum maximum, qui cum reditu Christi ad judicium conjunctus est, durans in omnes æternitates, quies sine carens. Ita Scripturæ docent.

4. Qui ulterius extendit, vel Scripturæ vel privatæ revelationis obtentu, peccat contra Deut. IV. 2. *Non addes Legi.* Culpandus ergo Petersenius est, quod hunc typum tanquam innatum obtrudat Ecclesiæ. Illatus est; at non ex eo genere typorum, qui quaecunque habent in Scriptura fundamentum, quales tolerari & in usum Ecclesiæ conferri possunt; sed qui plane est ἀγχαφος, imo ἀντίγχαφος, ac propterea ex horro Scripturæ, in quem illatus est, eliminandus.

CVI.

CVI.

SCOTINUS.

Quid hoc rei est, Photine, quæ hæc est ingenii tui perversitas? Eone prolaberis audacie ut evidentissimis Scripturæ dictis te opponas, in quibus explicandis ego τῷ πρῳῳ ἀρτίσῳ inbas, nihil addidi, nihil demsi? Tamtumne tibi præsidii est in dictis illis Scripturæ quæ Orthodoxi pro infinitate cruciatuum infernalium allegare solent, ope artis sophistica ad hypothesin suam detortis? Meynest du/ daß es so was geringes sey/ die grausamste Tyranny durch solche elende spuddigte Philosophische Regeln und Argumenta dem liebreichen Schöpffer anzuhengken? S. 436. Age ostendam istas Orthodoxorum argumentationes meras esse petitiones principii. S. 162. 163. 164. 165.

CVII.

PHOTINUS.

1. At ego non possum satis demirari nimiam ingenii tui opinionem ac fiduciam, quod persuasus es te in tractandis dictis allatis semper τῷ πρῳῳ immansisse. Aut nescis quid sit τὸ πρῳῳ, aut minis audax es jactator.

2. Omnibus hætenus pertractatis dictis tu aliquid assumendi adjecisti, unde, depravatione ipsorum manifestissime apparente, concludo, nihil in illis esse præsidii aut promissi damnatis ac Diabolis. Hinc cadente restitutionis promisso, stabilitur infinitas pœnæ infernalis. Atque ita dicta eam probantia immota perstant atque inconcussa.

3. Serio itaque hortor, ut in afferendis dictis hisce rectius serves τὸ πρῳῳ ac hætenus fecisti, pacti nostri ac promissi tui memor: etsi mihi jam animus prælagit, te, uti in prioribus dictis fallacia compositionis, extensionis, inclusionis, adjectionis, usus es, ita in hisce fallaciam divisionis, restrictionis ac imminutionis esse commissurum.

4. Quid multis? Duplici Diabolus crimine infinitæ pœnæ reatum contraxit 1. rebellione contra Deum: ab hoc crimine non potuit liberari nisi ope infinitæ satisfactionis. At talem non habebat; neque enim tunc illa erat in mundo. 2. Seductione Protoplastorum atque adeo totius gentis humanæ. Hujus criminis remissio etiam satisfactionem infiniti ponderis re-

G

quire.

quirebat. DEUS Filium suum redimendis hominibus donabat. Aderat ergo tum infinitum lytron in mundo; at nihil id proderat Diabolo, mundi Seductori. Imo tantum aberat ut proderet Satanæ, ut potius Satanæ omne jus in homines eriperet, regnumque ipsius funditus destruerat. Fundendus Christi sanguis erat non ad reconciliationem Diaboli ejusque complicum, sed ad firmandam inimicitiam inter DEUM Redemptorem & redemptos homines. Si quid spei aut præsidii esset Diabolo ejusque confortibus in sanguine Christi, illud in Protevangelio fuisset revelatum, vel explicite vel implicite. Explicite non est scriptum, quod liquet. Si implicite, aut ex verbis Protevangelii id eruendum, aut ex interpretatione Prophetarum. At verba Protevangelii meras minas habent, minantur inimicitiae positionem, capitis contritionem, nullum promittunt Diabolo remedium. Similiter nec in Prophetis quidquam est promissi pro Diabolo. Nullam ergo partem habet Diabolus cum confortibus suis in sanguine Christi. Si sanguis Christi pro Diabolo non est effusus, nullum habet λύτρον. Si non habet λύτρον, poena infernalis ejus nullum habebit finem. Si non habet finem, frustra operam sumsit Dn. Autor in infirmandis dictis, quæ pro æternitate poenarum infernalium afferri solent. Omnia enim vi materiæ ad notandum supplicium interminabile obligabuntur. Ipsemet enim fateri cogitur, quod si non formaliter tamen materialiter sensum infiniti supplicii ferre possint. Quid ergo Dn. Autor lucri fert ex tam operoso labore, quem in hoc capite impendit? Nihil, præterquam quod se & alios fallit.

CXIII.

SCOTINUS.

Primum dictum exstat Matth. XXV. 46. Abibunt illi in supplicium æternum, justi vero in vitam æternam. Hic posteriore quidem commate αἰώνιος æternitatem sine carentem notare concedo, at in priore eum sensum non patitur ratio subjecti, proinde opposita hic non sunt æqualis latitudinis, αἰώνιος enim non notat formaliter infinitatem. S. 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172. Argumentum ex natura oppositorum ductum

Etum non potest hic præjudicare veritati Theologicae, Rom. V. 19, Col. I. 20. Eph. 1. 10. Es. XXIV. 22. §. 173. ad 391. ad 203.

CIX. PHOTINUS.

1. In loco allegato impiis indicitur æternitas cruciatuum: piis æternitas vitæ. Quæritur an in utroque commate vox æternitas infinitatem notat. Tu negas. Probandum itaque tibi erat in priore commate æternitatem finiendam innui. Probas ex eo quia subjectum *Impii* talem æternitatem ferre non potest. Si quæro, quare non? Aliam rationem afferre non potes quam hanc, quia habent promissum restitutionis §. 160. At hoc falsissimum esse jam ante demonstravi. Nam quæ attulisti dicta nullam Diabolorum & damnatorum faciunt mentionem neque implicite neque explicite. Cum itaque nullum damnati inveniant restitutionis promissum, nullum quoque obstaculum est, quo minus æternitatem infinitam ferre possint: Imo infinitos cruciatus ferre debent, Mediatore in inferno destituti.

2. Quid itaque opus erat per tot paragraphos tam ingenti conatu ostendere, quod ex loco oppositorum infirma ducantur argumenta in controversiis Theologicis? Oppositio fit ratione lytri infiniti, quo Sancti fruuntur, damnati destituti sunt. Uti ergo infiniti lytri præsentia infinitam durationem beatitudinis confert, ita ejus defectus infinitam durationem cruciatuum causatur.

3. Coëterum perinde est utrum *αἰώνιος* infinitam æternitatem formaliter seu materialiter inferat. Formaliter eam non inferre facile concedimus. Sufficit si materialiter inferat, nempe ex necessitate materiæ substratæ, sive objecti infinitum Christi meritum vel amplectentis in hoc seculo, vel finaliter repudiantis.

CX. SCOTINUS.

Secundum dictum, quod afferri solet, exstat in ep. Jud. v. 6. Angelos quoque asservat *δεσµοῖς αἰδίοις* *in judicium magnæ dici. Hic*

Diabolis δεσμοὶ αἰδίοι tribuuntur. At αἰδῖος jugem perpetuitatem quidem notare concedo, non autem perennitatem infinitam & nunquam terminandam §. 203. 204. imo ex mente Stephani non eternitatem sed invisibilitatem notat Rom. I. 20. §. 213. Non quidem nego, posse etiam infinitatem notare, si subjectum ejus est capax §. 205. Imo nec ipsa vox ὕπ ἵν infinitas semper notat eternitatem nunquam terminandam. Conf. Es. II. 7. Job. XXII. 5. Eccl. IV. 15. 16. Nach. II. 10. 1. Tim. I. 4.

CXI.

PHOTINUS.

1. Concedis αἰδῖος ferre posse sensum infinitæ durationis: ast hoc loco non ferre ais, quia subjecti conditio eum non admittit. Falsum hoc est, & propterea invertendum: Diaboli conditio vincula infinitæ durationis omnino admittit, quia sanguis Christi pro ipso non est effusus, non habet λύτρον, non habet redemptionis promissum. Ergo vincula Diabolo semel injecta nunquam ipsi adimentur in omnem æternitatem.

2. Stephani derivatio ex α privat. & εἶδω video nihil ad rem. Non enim quæritur quid possit notare, sed quid h. l. actu notat. Notat autem h. l. durationem infinitam, ob defectum λύτρος, non secus ac Israëlī incredulo infinitæ durationis ἀπώλεια v. 5. Sodomæis infinitæ durationis ignis indicitur ob rejectum λύτρον v. 7.

3. Perpende emphasin verborum, quibus Diaboli interitus describitur Psalm. XXI. 9. sq. Es. XXVII. 1. Psalm. X. 15. LXVIII. 3. XXXVII. 10. inquire an cum hoc ipsis denunciato interitu spes salutis consistere possit.

4. Cum ὕπ ἵν curribus additur divitiis, curis; non curruum, divitiarum innuitur infinitas, quippe rerum per se interitus obnoxiarum, sed pravæ concupiscentiæ insatiabilitas nullis bonis explenda. Etiam si ponam ὕπ ἵν interdum æternitatem notare terminandam, quid inde? An propterea cruciatus damnatorum non erunt infinitæ durationis?

CXII.

CXII.

SCOTINUS.

Tertio magnum presidium ponunt Orthodoxi in duobus locis Apocalypticis c. XIV. 11. fumus tormenti ipsorum ascendit εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, conf. c. XX. 10. At per hanc locutionem non innuitur eternitas infinita, sed periodica. Innuitur isthac locutione superlativus, sed in suo genere. Comparantur αἰῶνες periodici §. 215. 216.

CXIII.

PHOTINUS.

1. Duobus his locis allegatis supplicia sine carentia denunciantur Antichristianis c. XIV. 9. 10. 11. & ipsorum Principi Diabolo Apoc. XX. 10. Hoc patet ex eo quod cruciatus ipsorum dicitur οἶνος τῆ θυμῆ τῆ θεῆ ἀκαταμέτρητος, *vinum furoris DEI non temperatum.* Innuitur ira DEI nulla gratia temperata. In hoc ævo DEUS hominibus immittit iram, sed gratia temperatam: *in ira meminit misericordiae.* Chabb. IV. 2. Eo enim sine immittit homini poenas, ut resipiscat, & gratiæ DEI per fidem in Christum fiat compos. Ast in altero mundo merus DEI furor est ac ira, Mich. V. 14. nullus amplius gratiæ locus. Hinc necesse est cruciatus infernales esse sine fine. Atque adeo εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων durationem infinitam denotare oportet. Ubi enim nullus gratiæ locus, ibi perennat ira DEI & hominum cruciatus in infinitam æternitatem. Quia homo iustitiæ DEI non potest satisfacere ferenda poena intensive infinita, obligatur ad ferendum supplicium extensive infinitum.

2. Admittis in hac constructa oratione εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων esse superlativum gradum, sed re ipsa negas. Si enim superlativum hic agnoscis, quare in positivo explicas, reddens: *In den Ewigkeiten der Ewigkeiten? Quare addis in suo genere? Unum tantum genus est, αἰὼν duratio.* Ea duas sub se habet species: Est duratio periodica, est & sine carens. Illa ad hoc seculum pertinet, & iterum varie dividitur. Ita datur Jubilæus septem annorum, Jubilæus quinquaginta annorum, Jubilæus Evangelicus, qui inde ab adventu Christi primo durat ad reditum Christi ad iudicium. Hæ durationes quarum altera semper altera major est, pertinent ad hoc seculum. Has omnes

G 3

superat

superat αἰὼν τῶν αἰώνων duratio durationum, i. e. infinita duratio, quæ fluere post iudicium incipiet & nunquam terminabitur.

CXIV.

SCOTINUS.

Non quidem nego locutionem hanc αἰῶνες τῶν αἰώνων infinitam durationem admittere, at non tamen formaliter eam significat, sed materialiter tantum, cum objecti conditio postulet, ut, cum de DEO usurpatur. Idem dicendum de vocibus synonymicis e. g. לעל, לער, Ps. CXLVIII. 6. הררי ער, Hab. IV. 5. ערי ער, Psalm. CXXXII. 12. על, וער, Ps. CIV. 6. Ex non notant durationem infinitam, prouti ex locis citatis videre est. Sic רור דורי, רור דורי non notare durationem finis expertem patet, ex Es. LXI. 4. §. 216.

CXV.

PHOTINUS.

1. Cruciatuum infernalium æternitas finis expers ex defectu sanguinis Christi & promissæ gratiæ infertur. Apparet ergo damnatorum eam esse conditionem, ut infinitæ durationis poenas ferre possint ac debeant. Hinc firmatur sensus infinitæ durationis in εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Sufficit ergo quod hæc locutio æternitatem infinitam significet: utrum materialiter an formaliter significet, perinde est.

2. Dictiones allatæ ubicunque inveniuntur infinitam notant æternitatem, quod ex locis citatis probari potest. Sic cum Ps. CXLVIII. 6. de cœlis לעל לער usurpatur, ל usque ad terminativum sensum habet: cum Ps. CXI. 8. de promissis DEI sermo est, continuativum, Chab IV. 6. הררי ער montes æternitatis, denotant Reges Cananæos, qui electio cultu suo infinitam animæ salutem quærebant, quibus obijciuntur הליכום עלם v. 6. via ad æternitatem, quæ ל penes solum Jehovam inveniantur, Ps. CXXXII. 12. dicuntur Filii Christi in throno ipsius fessuri ערי ער in æternitatem. Jam vero Christi thronus infinitæ durationis est Es. IX. 7. Ps. CIV. 5. Terra stabit וער עלם in infinitam æternitatem, nempe si ratione sui spectatur, non enim in se habet principium destructionis: non ratione decreti DEI, ipsam aliquando destructuri.

3. Locus

3. Locus Es. LXI. 4. nihil te juvat ad destruendum sensum infinitæ durationis in רור רור & רור רורי. Non enim ibi sermo est de instauratione civilium ædificiorum, sed de instauratione ac regeneratione animorum, in quibus regnum Christi collapsum erat. Confer fodes cnm hoc רור רורי eis τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Utrobique videbis regnare sensum durationis infinitæ ex gradu superlativo. Id quod stabilitur ex Ps. CII. 25. CXLV. 13. C. 5. XXXIII. II.

4. Age ergo mitte tandem ineptam translationem ditionis eis τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων in die Ewigkeiten der Ewigkeiten / & Ps. CII. 25. רור רורי in die Geschlechter der Geschlechter / auribus germanicis tam ingratis; ac disce ex Psalmi contextu interminabilem DEI æternitatem ibi describi, quæ sane non exprimeretur, si tua hic translatio locum haberet.

CXVI.

SCOTINUS.

Mitto alia loca. Unum tantum adhuc afferam Es. XXXIV. 10. in quo occurrit מרור לרור, item לנצח נצח cui jungi potest Jer. L. 39. ubi legitur לנצח עד רור ורור. Neutrobique hæ voces formaliter denotant ævum interminabile, proinde nec in eis τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων sensus infinitæ durationis inferri debet. §. 216. p. 187. 188.

CXVII.

PHOTINUS.

1. Quid tum? sufficit si materialiter ævum designant interminabile. Ipsa res hæce voces ad durationem extensive infinitam determinat. Certum est hic de damnatorum tormentis agi, quod Dn. Autor ex Osiandro & Bibliis Vinariensibus, probat pag. 188. Expende modo circumstantias textus: Subiectum est Antichristiana civitas, quæ lytron, quod in hoc mundo repudiavit, in futuro non consequitur. Pix ardens est DEI ira, quæ solo Christi sanguine restingvitur, qui in inferno deficit. Comparatur gentis Antichristianæ interitus, cum Sodomæ, cum Babelis interitu. Ut ergo harum urbium ruina irreparabilis est, ita & illi omnis salutis spes adimitur. Vides ergo quod ipsæ textus circumstantiæ vocibus לנצח נצח, מרור לרור, æternitatem interminabilem ingenerent.

CXVIII.

CXVIII.

SCOTINUS.

Ne nimis excrescat disputatio nostra de sensu, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, largiar tibi tandem, ævi finis expertis notionem formaliter ipsi inesse, sed certa tamen cum conditione. Cum dictio hæc de Christo, ut in descriptione gaudii beatorum adhibetur, deprehendi interdum ipsi addi πάντας: εἰς πάντας τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Eph. III. 21. Ps. CXLV. 13. Ep. Jude v. 25. Si locum produxeris in quo πάντας additur, cum de damnatis usurpatur, agnoscam eam dictionem formaliter sensum ferre ævi in infinitum extensi. Scio autem talem locum non inventum iri. §. 224.

CXIX.

PHOTINUS.

1. Satis superque demonstravi vi materiæ hanc loquendi formulam ad sensum ævi interminabilis adigi. Proinde cum res ipsa certa sit, frustraneum laborem caperem, si talem, qualem tu postulas, locum quærerem. Quid enim? Si non invenirem, an propterea causa cecidisset? Age combino tria ista loca, quæ adduxisti, & ita infero: Christi regnum durat כל על מי Ps. CXLV. 13. καὶ νῦν καὶ πάντας τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων Eph. III. 21. Vindicare hostes est pars essentialis regni Christi. Ergo vindicta hostium durat εἰς πᾶσας τὰς γενεὰς τῆς αἰῶνος τῶν αἰώνων. Meditare obsecro quomodo solvas hoc argumentum. Interea ego evolvam Scripturas, dum inveniam, quod postulas.

2. Addo aliud argumentum, quod interea meditari poteris? Es. IX. 7. Sanctis pax promittitur sine fine duratura. Ergo Serpens antiquus cum sociis suis vel annihilabitur, vel convertetur, vel in æternitatem infinitam ita constringetur, ut nihil habeat, quod sibi ab ipso timeant Sancti. Primum dici non potest quia iustitiæ divinæ adversatur 1. Thess. I. 6. 9. Nec secundum; quia sanguine Christi expiatorio carebit. Ergo cruciatus hostium in ævum durabit nunquam terminandum.

CXX.

SCOTINUS.

Affertur etiam ex Habacuco III. 5. Anteivit ipsum pestis, & præcessit anthrax pedes ejus: & infertur: Si Christus jam in hoc mundo hostibus suis pestis & anthrax est, quanto magis in futuro erit, ubi perfectis-

etis finis eorum erit victor. At hoc invertendum est: Christus non est perfectus malitiae subactor, quamdiu vel minimum dilecta sua Creatura in unguibus malitiae relinquit. §. 231.

CXXI.

PHOTINUS.

1. Christum jam in hoc mundo plenissimum vindicem esse hostium suorum sequentia dicta evincunt. Luc. XI. 22. Joh. XVI. 33. Rom. VIII. 35. 1. Joh. II. 13. 14. conf. ib. V. 4. 5. Si ergo Salvator in hoc seculo perfectus victor est hostium suorum, multo perfectissimus erit domitor eorum in aeternitate.

2. Quod dilectionem Christi attinet, distingvenda sunt objecta. Homines amat Christus in universum omnes, dum vivunt in seculo gratiae, invitat ad regnum suum, procurat ipforum salutem. Joh. III. 16. 1. Joh. II. 2. Contra Diabolos non amat, sed pro hostibus suis deputat, Gen. III. 15. 2. Petr. II. 4. tandem in aeternum cruciandos, Matth. XXV. 41. ep. Judæ v. 6. Similiter & homines in mundo gratiae inemendabiles, malitiae suae relinquit in mundo judicii aeterni, quam tamen ita constringit, ut non Christo, non Sanctis ipsius, quidquam amplius afferat molestiae, sed ut stimulus sit conscientias damnatorum sine fine rodens & excrucians. Jam quaero, annon qui ita coërcet malitiam hostium suorum, iste perfectissimus sit adversariorum suorum victor.

3. Ut Christus homines omnes in seculo gratiae viventes serio & ardentem amat, ita contra tempus gratiae negligentes non amat, sed odit, testantibus Scripturis, Ps. CX. 1. Ps. V. 5. sq. Ps. XI. 5. Mal. I. 2. 3. Quod si cui lubuerit damnatis adhuc amorem Dei tribuere, amor intelligendus est concupiscentiae, non amicitiae.

CXXII.

SCOTINUS.

Porro nec ex Es. LXVI. 24. Vermis eorum non morietur, nec ignis ipforum exstingvetur, interminabilitas cruciatuum infernalium exsculpi potest. §. 234. sq. Siquidem voces ὁ τελευτᾷ ὁ ἀσβεστος jugem quidam

dem & per omnia secula periodica duraturam pœnam, non autem infinibilem inferrunt. Neq; ex eo quod Matth. XII. 32. de blasphemia in Spiritum S. dicitur, quod non remittatur neque in hoc, neque in futuro seculo. §. 273. Hoc ipso enim innuitur, nullam ejus condonanda spem esse, sed eam expiari debere, per cruciatus quinquaginta-seculares. Neq; ex verbis Matth. XXV. 10. 11. 12. janua clausa est. §. 293. Distingv. enim inter primogenitos & postgenitos. Habent hi diversa in cœlo domicilia. Aliud est primogenitorum, aliud postgenitorum domicilium. Hi postgeniti non intromittentur in ædes primogenitorum. Harum janua postgenitis nunquam aperietur. Neque ex eo quod Luc. XVI. 26. dicitur: Hiatus magnus positus est inter vos & nos. §. 296. Non enim sequitur: Positus est hiatus. Ergo manebit sine fine. Neque ex eo quod Joh. III. 36. dicitur: Qui non credit, super eo manet ira Dei. §. 300. Non enim sequitur: manebit: Ergo sine fine manebit, neque tandem finitis seculis periodicis auferetur.

CXXIII.

PHOTINUS.

1. Fluunt hæ restrictiones ex falso supposito, quod gratia Christi etiam ad damnatos pertineat. Suppositum hoc supra destruximus, cum ostendimus nihil promissi habere damnatos in Rom. V. 19. neque Diabolos in Col. I. 20. Eph. I. 10. Ef. XXIV. 22. Si ergo adhuc insistis falsæ tuæ opinioni, alia tibi loca erunt adducenda ex Scripturis, quibus thesin tuam rectius probes ac fecisti hactenus.

2. Infinitatem cruciatuum infero non tam ex vocibus & τελευτᾷ & ἄσβεστος, quam ex conditione subiecti, quod expers est λύτης ἰσορροπίας. Quamdiu non probaveris sanguinem Christi pertinere ad damnatos, fabula est quidquid de seculis periodicis futuri mundi affers. Remotis autem illis, sponte sua cadent restrictiones, quas vocibus & τελευτᾷ, ἄσβεστος, janua causa est, manet, assuis.

3. Duo, quæ statuis, receptacula coelestia, alterum pro primogenitis, alterum pro postgenitis, nullum habent in Scriptura funda-

fundamentum, prouti nec distinctio inter primogenitos & postgenitos quidquam habet in Scripturis præsidii. Stylo Scripturæ *post-geniti* non sunt damnati, tandem convertendi, sed hypocritæ hujus mundi, confisi non gratiæ, ut primogeniti, sed naturæ donis, veritatem cœlestem vel palam persequentes, vel clam negantes. Gen. XXV. 23. conf. Hos. XII. 4. 5. Hebr. XII. 16. 17. Gen. XXV. 22, 20, 31. Mal. I. 2. 3. Jac. I. 18. Joh. I. 13. 1. Petr. I. 23.

4. Finis firmati chasmatos est pax & securitas beatorum. Jam vero Sanctis interminabilis pax promissa est. Es. IX. 7. Ergo & chasma hoc sine fine duraturum est.

5. Cum verbis Johanneis: *ira Dei super incredulo manet* adjicimus *sine fine*, non inane assumentum est, sed salubris explicatio, in decreto Dei, terminum gratiæ præfigentis, sine lytro peccata non remittentis, œconomiam gratiæ ad hunc præsentem mundum unice restringentis fundata.

CXXIV

SCOTINUS.

Obstat iræ DEI interminabili locus Ezech. XVI. 42. Acquiescam & non indignabor amplius. Hinc infero: Si DELLS tandem desinet impiis indignari, spem firmam gratiæ consequenda habent impii, nec ira DEI super iis manebit sine fine. Minorem probo exemplo Sodomæorum, cruciatus infernales patientium, quibus v. 55. evidenter gratia promittitur.

CXXV.

PHOTINUS.

1. Duplici modo acquiescit ira Dei 1. remittendis peccatis ob meritum Christi, 2. immittendis pœnis infinitis. Ille modus ad hoc seculum pertinet, hic ad futurum mundum. Hic enim ita constringetur malitia damnatorum, ut Deum *לֹא יִכְעִיסוּ עוֹר* non amplius possint ad iram provocare. Recte ergo consistunt duæ orationes: *Ira Dei manet super impiis*, & *Dei animus immittenda vindicta acquiescit*: altera enim alterius est causa.

2. Miror, quod Sodomæorum exemplum iterum mihi objicis; Responsum jam supra est ad hanc tuam objectionem, §. 40. 41. ubi ostendi textus circumstantias non civilis, per incendium destructæ, sed mysticæ Sodomæ sensum efflagitare. Proba, si quid potes, politicam Sodomam, quæ Abrahæ tempore flammis consumpta est, aut ejus incolas hic intelligi.

CXXVI.

SCOTINUS.

Frustra quoque contra restitutionem damnatorum urgetur ex Coh. XI. 3. Qvo loco ceciderit planta, ibi futura est. §. 341. sq. Nam hic neganda est consequentia Majoris. Quia homo in cœlesti carne Christi radicatus est, non poterit in interitu suo sine fine manere, sed tandem aliquando restituendus est in pristinum. Frustra quoque objicitur quod Gen. III. 14. de Serpente scriptum est, eum sub maledictione mansurum per omnes dies vitæ suæ. §. 344. sq. Non enim ibi de naturali Serpentis vita sermo est, sed de Diabolica. Urgebit maledictio Diaboles, donec exusta fuerit ipsorum malitia vi dictorum Eph. I. 10. Col. I. 20. Es. XXIV. 22.

CXXVII.

PHOTINUS.

1. Frustra contra infinitatem poenarum infernalium objicis figmentum Petersenianum de humanitate Christi cœlesti. Proba prius dari cœlestem Christi carnem. Nondumne satis est petitionum principii?

2. Manet interim illatio firma. Arbor semel decisa non restituitur in vitam pristinam. Homo gratiæ tempus negligens comparatur cum arbore decisa. Ergo homo sine fide in Christum moriens nunquam reviviscet ad vitam.

3. Quod ad Gen. III. 14. attinet, proba prius lacum sulphureum in usum exurendæ malitiæ Diabolicæ esse datum, quam illam ad restitutionem Diabolorum applices. Proba in dictis allegatis haberi promissionem salutis Diabolorum.

CXXVIII.

CXXVIII.

SCOTINUS.

Adducere porro solent adversarii verba Pauli Hebr. II. 16. Christus nusquam assumpsit Angelos, sed semen Abrahamæ, ut promissam Diabolorum restitutionem infringant. At infelicissime. Non enim hic phrasis, semen Abrahamæ assumere, notat naturam humanam assumere, sed posteros Abrahamæ in sponsam adoptare. §. 364. 374. 375. 376. sq.

CXXIX.

PHOTINUS.

1. Phrasis *assumere semen Abrahamæ* notat humanam naturam in suam subsistentiam assumere. Probo id i. ex ipsa notione vocis ἐπιλαμβάνεσθαι, quæ signat *super* vel *ad* suam substantiam aliquid assumere, sive sit accidens, sive substantia, ut ipsum systema docet. §. 374. Potest itaque sensum unionis personalis commode ferre.

2. Qvod 2. hunc & non alium sensum hic ferat, probo ex scopo textus: Is est hortari Hebræos, ut Christum ejusque verbum fide unice amplectantur, non Angelis glorientur, non Mose, non Abrahamæ. Non enim Christum angelum quempiam in suam ὑπόστασιν assumpsisse, sed semen Abrahamæ, i. e. carnem ab Abrahamæ per Patres in Mariam transmissam, in qua mortem pro omnibus gustaverit, §. 9.

3. Probo 3. ex eo quod phrasis ἐπιλαμβάνεσθαι σπέρματος Abrahamæ sensum datum, nempe; *Posteros Abrahamæ pro sponsa amplecti*, neque vi verborum, neque ex usu Scripturæ ferre possit. Nam ἐπιλαμβάνεσθαι simpliciter notat *assumere aliquid ad vel super se*. Quid autem assumerit Christus, si rogas, respondet textus, *Semen Abrahamæ assumpsit*, non posteros Abrahamæ in sponsam aut consortem throni assumpsit. Hoc est assumentum, quod non ex textu sed præjudicio tuo fluit.

CXXX.

SCOTINUS.

Semen Abrahamæ nusquam in Scripturis denotat humanam naturam, sed vel Christum, ut Gal. III. 16. vel posteros Abrahamæ, eosque

vel carnales vel spirituales. Prior acceptio ad locum questionis non potest applicari, alias absurdissimus sensus prodiret, quod ex sequenti syllogismo patet: Christus assumpsit semen Abrahamæ, Hebr. II. 16. Semen Abrahamæ est Christus, Gal. III. 16. Ergo Christus assumpsit Christum, conf. §. 393. Cum itaque per semen Abrahamæ hic non possit Christus intelligi, necesse est posteros Abrahamæ designari. At non poterunt notari carnales posterii. Ergo erunt spirituales. Hos assumit Christus, ergo, in sponsam in consortes throni assumpsit.

CXXXI.

PHOTINUS.

1. Ubicunque feminis Abrahamæ fit in Scripturis mentio, naturam humanam ab Abraha propagandam connotari evidens est, sive Christus semen Abrahamæ dicatur, sive in genere quivis Abrahamæ posterii. Hoc qui negat, eum quoque negare oportet in concreto formam, in docto doctrinam, in igne calorem connotari. Quæ itaque te intemperies agit, Scotine, ut asseras Semen Abrahamæ nusquam in Sacris naturam humanam notare? Aut an *connotare*, non est *notare*?

2. In syllogismo, quem affers, sophistico, fallacia facile deprehendi & fraus detegi potest, dummodo male composita separentur, & male divisa componantur. Scilicet, Semen Abrahamæ in Majore sumitur in sensu diviso, in Minore vero in sensu composito. Hinc apparent quatuor termini.

3. Gal III. 16. legimus hanc propositionem: *Christus est semen Abrahamæ*, i. e. filius Abrahamæ. Hic semen in sensu composito accipi oportet, ita ut non notet humanam naturam seorsim extra unionem personalem, sed conjunctim, cum divina natura unitam. Spectatur enim ibi Christus ut Redemptor generis humani & Autor omnis benedictionis, id quod ex prædicatione, quod ipsi tribuitur, videre est. Nam allegatur ibi ex Gen. XXII. 18. promissio Abrahamæ facta, idque more Judaico, Rabbinis adhuc consveto, nempe tantum quoad voces initiales h. m. *Abrahamo dictæ sunt promissiones: Et in semine ejus &c.* Hic Chri-

Christus dicitur autor benedictionis, quod prædicatum non tantum quoad humanam, sed & quoad divinam naturam gerit.

4. Hebr. II. 16. legimus *Christus assumpsit semen Abrahæ*. Hic semen Abrahæ in sensu diviso accipiendum est, seorsim, & extra unionem personalem. Filius Dei, ὁ χριστός Psalm. II. 6. assumpsit semen, i. e. filium Abrahæ, i. e. naturam humanam ex Abrahæ propagatam. Non enim cum hypostasi propria spectatam assumere potuit, alias duo prodiissent Christi. Ergo sine hypostasi.

5. Hoc observato expirat absurditas, a te formidata. Cum itaque non possis probare phrasin ἐπιλαμβάνεσθαι σπέρμα-
τῷ Ἀβραάμ notare *posteror Abrahæ pro sponsa amplecti*, manebit in ea notio unionis personalis, usque dum probes eam & scopum textus & verbum ἐπιλαμβάνεσθαι non posse ferre. Stabit ergo dictum Nazianzeni immobile: τὸ ἀπερόσληπτον ἀθεράπευτον; Natura Angelorum non est a Christo assumpta: Ergo Diaboli nullam habent sanationis spem.

CXXXII.

SCOTINUS.

In hoc argumento utramque promissarum nego. Major enim contradicit & promissis Diabolo factis, Col. I. 20. Eph. I. 10. Es. XXIV. 22. & veritati æternæ de amore DEI in Creaturas. S. 408. 409. 410. Minor falsa est, propterea quod cum Christus humanam naturam in hypostasin suam assumeret, simul cum anima humana & Angelicam naturam assumpsit. Non enim ea specie differt ab anima humana. S. 4011. sqq.

CXXXIII.

PHOTINUS.

1. Nullum ex Sacris dictum proferri posse, in quo Diabolis restitutio promittatur, abunde ostensum est supra. Cum itaque nulla sit salutis promissio, nulla ejus est contradictio. Si Deus Diabolis non promisit restitutionem, infinita in ipsos decrevit supplicia. Si hoc, non amat eos, sed odit. Hoc Scriptura

ptura asserit. Ergo veritas, quam tu mihi objicis, æterna, de amore Dei promiscuo in Creaturas, non erit veritas. Veritas enim veritati non contradicit.

2. Quod dicis naturam angelicam simul cum humana anima esse assumptam, tuammetthesin ipse evertis. Pono enim animam humanam & naturam Angelicam specie esse unum, (id quod tamen nunquam probabis,) numero tamen erunt distinctæ naturæ. Si numero sunt distinctæ, alia erit anima humana, alia angelica natura. Jam vero Christus unam tantum animam ex Maria assumpsit. Si hoc, quomodo potuit una cum anima Mariana simul assumere naturam angelicam ab anima humana numero distinctam? Hoc mihi sodes explica.

3. Amplector interim, quod hoc ipso confiteris ad restituendos Dæmones naturæ angelicæ assumptionem necessario requiri. Inde autem deduco, quia Christus non assumpsit Angelicam naturam, quia ejus assumendæ decretum non legitur in Scripturis Hebr. II. 16. Ergo Diaboli nullam habent spem restitutionis, siquidem in solo Christo est salus; atque adeo supplicia infernalicia in ævum infinitum erunt extensa.

CXXIV.

SCOTINUS.

Pessime quoque ad enervandum dogma de restitutione damnatorum trabuntur verba Ps. L. 22. Rapiam & non erit ereptor. In his enim verbis denegatur impiis preservatio a morte secunda, non ereptio plenaria ex ejus faucibus. §. 418. 419. 420. 421.

CXXXV.

PHOTINUS.

Hæc manifesta est detorsio. *Rapiam* inquit Deus, i. e. in lacum igneum conjiciam וְאֵין מַצִּיל & non erit qui eripiat: evidenter innuens Mediatorem in futuro mundo nullum fore damnatis. In hoc seculo gratiæ, ubi ovis de grege a lupo vel leone aufertur, locus est ejus in integrum restituendæ; Christus

stus eam quærit, e faucibus eripit, saluti restituit Luc. XV. 4. 5. 6. 7. Joh. X. 12. sq. At in futuro mundo *non erit ereptor* cessabunt gratiosa Mediatoris opera, ad pœnitentiam vocantis, liberantis, salvantis.

CXXXVI.

SCOTINUS.

Neque Christi verba quidquam juvant Adversarios, cum ait de Juda proditore Marc. XIV. 21. Melius ipsi foret nunquam natum fuisse: Unde colligunt: nullam damnatis spem superesse: Si enim spes salutis ipsis esset, non execrarentur diem nativitatis suæ: Loquitur enim Salvator ex hypothese damnatorum: Loquitur non absolute, sed comparative, ut Luc. XXIII. 29. Beatæ steriles. Concludit a Minori ad majus: Si homini melius foret nunquam natum fuisse, ob ingentes tribulationes, cum quibus ipsi in hoc mundo consiliandum, quanto magis illud dicendum de damnatis in mundo futuro. S. 422. 423. sq.

CXXXVII.

PHOTINUS.

2. Hypothesis hæc damnatorum aut vera est aut falsa. Si vera; nulla ipsis exstat restitutionis promissio in Sacris. Si falsa; exstabunt dicta de salute damnatorum testantia. Profer ea; sed genuina, non spuria, non temerata aut assumento humano depravata, qualia ante attulisti.

2. Verba ex Luca adducta huc non pertinent. Loquuntur de foeminis sterilibus, de calamitatibus hujus mundi, non de cruciatibus lacus sulphurei; Nulla hic mentio fit formulæ: *Melius nunquam natum fuisse.* Proinde & ex hoc loco ea dijudicari non potest; Manet ergo collectio Orthodoxorum ex verbis Christi firma.

3. Vides, Scotine, nihil te profecisse contra claram Scripturæ literam. Frustra impugnasti oracula de tormentis damnatorum finis expertibus testantia. Quia enim nulla exstat damnatis promissio salutis, frustra laborat, qui dicta infinitatem pœ-

næ infernalis minantia evertere fuscipit. Age ergo resipisce, ac mitte præjudicium, quod Systematis Gerhardini lectio animo tuo inſevit.

CXXXVIII.

SCOTINUS.

Certo velim credas, Photine, me nihil magis amare ac quærere quam veritatem. Fateor, me argumento de amore DEI in Creaturas, quod primo Systematis capite proponit Autor, ita fuiſſe occupatum, ut cohibere me non potuerim, quin ipſius reliquis aſſertis fidem haberem. Eſſi itaq; ſentio Autorem in tractandis dictis Scripturæ non ſatis fideliter τῷ ῥητῷ inbaſſiſſe, ac propterea nimiam illam opinionem Systematis Gerhardini, quæ primo menti inſederat, non parum fuiſſe imminutam, tamen fateri cogor, multis & magnis adhuc me fatigari ſcrupulis, quos ſi mihi eximes, ero tibi perpetuo obſtriſtus. Ac inter eos ponderoſior eſt Amor Dei in Creaturas ſuas. Diaboli ac damnati creatura DEI ſunt. Ergo Deum ſalutem ipſorum procurare neceſſe eſt.

CXXXIX.

PHOTINUS.

1. Eximam, quantum Deus dat opis. Primum omnium hoc certo ſtatue, quæſtionem eſſe de articulo fidei. Hinc præ cæteris ex oraculis divinis dijudicandus eſt. Non enim de dogmatibus fidei præter aut extra Scripturam philoſophandum.

2. Autor Systematis hoc non obſervavit. Supponit eſſe quæſtionem *de fide*, & quidem *de articulo fidei fundamentalis*, eſſi ſecundario §. 131. & tamen primo loco illum ex philoſophiæ principiis probare aggreditur. Res hæc eſt digna reprehensione.

3. Rectius tu mihi primo oppoſuiſti Scripturæ loca, quæ capite IV. Autor aſſert. Deinde de locis, quæ vulgo pro infinitate poenarum infernalium adduci ſolent, mecum ex cap. III. diſquiſitionem inſtituiſti: atque ita occaſionem mihi ſubminiſtraſti, oſtendendi, quam longe Dn. Autor in tractandis dictis his diſceſſerit a τῷ ῥητῷ. Cum itaque ex his locis juxta Scripturæ
nor-

normam consideratis evidentissime appareat, Diabolos ac damnatos homines nullum in Scripturis salutis promissum invenire, ac propterea indictas iis poenas omni fine carere, facile quoque collabascant ratiocinia ex amore Dei in creaturas suas contexta.

4. Objectum amoris divini Creatura est non qualitercunque spectata, sed quatenus sese amore Dei dignam gerit, quatenus est amabilis, quatenus se non corrumpit, aut peccatis Deo sese exosam reddidit. Sic & amor Dei duplex est, amor amicitiae & amor concupiscentiae. Non hic amati salutem procurat, sed ille. Applica hæc ad argumentum, ita facile scrupulum, qui te male habet, menti exemeris.

5. Necesse autem erit, Scotine, ut probe consideres verba Dn. Gerhardi, quæ in præfatione Systematis p. 38. 39. leguntur: Ich bezeuge vor Gott / Menschen und Engeln / daß ich nicht anders weiß / als daß ich nach dem sonst sehr bekandten reinen Lutherischen principio allemahl bey Gottes klaren Worten in diesem Tractat und hauptsächlich so wol im dritten als vierten Capitel ganz unverruckt geblieben etc. Bin ich aber von Gottes klaren Worten in diesem Tractat abgangen / ey so wird ja das denen Herrn Orthodoxis eine gar leichte Sache seyn / solches klar und deutlich / so wol im dritten als vierten Capitel der Welt zu zeigen. So bald sie nur dieses gethan / so erkenne ich mich nochmals verbunden gegenwärtigen Tractat auf die allersubmisseste Art / die sie nur werden erdencken und mir vorschreiben können / öffentlich zu revociren.

6. Præterea etiam ponderanda tibi propono verba Dn. Auctoris, quæ speciatim ad Ven. Dn. Buddæum scripsit in ep. dedicata p. 7. 8. Es wird hauptsächlich auf das dritte und vierte Capitel in diesem Tractat ankommen: Finden nun Ew. Hochw. in dem dritten Capitel / woselbst ich alle Sprüche von der vermeyn-

ten unendlichen Verdammniß über einen hauffen geworffen habe/ daß ich nur das allergeringste von der formellen Bedeutung der Worte Gottes bin abgegangen: Finden Ew. Hochw. ferner im vierten Capitel/ und insonderheit in der ersten classe, da unsere Beweis-Sprüche von der Wiederbringung aller Dinge/ nach der Ordnung auf das allerdeutlichste sind erkläret und vindiciret worden: Finden/ sage ich Ew. Hochw. in diesem Capitel/ daß ich nur ein Haarbreyt von den klaren Worten Gottes abgewichen: Nun so sind Ew. Hochw. vor Gott/ vor der ganzen Kirche und um der Wahrheit willen höchstens verbunden/ und das zwar Krafft ihres hohen Ampts/ das sie führen/ solches öffentlich und deutlich zu zeigen. Und ich hergegen werde verbunden seyn/ solches öffentlich mit allem unterthänigsten Danck zuerkennen/ und meine bisherige Meynung von der Wiederlegung aller Dinge publice zu revociren.

7. Ex his facile est arguere, qualemnam habuerit conscientiam Gerhardus, cum ista scriberet. Meo iudicio scrupulosa illa fuit. Etsi enim satis confidenter scribit pag. 41. Ich weiß außs allergewisseste/ und zwar so gewiß/ als ich weiß/ daß zweymahl zwey vier seyn/ daß Orthodoxi das klare deutliche Wort Gottes/ welches überall nach ihren eigenen principiis exegeticis von mir ist erkläret worden/ in ihren verkehrten Sinn umzustossen/ nimmermehr capabel seyn werden/ so wenig als sie capabel sind wieder ihre eigene principia ohne die grösste prostitution zu kämpffen und zu sechten: tamen hæc de opinione suæ tantum certitudinis intelligi velle videtur, & de incapacitate Orthodoxorum, quos præoccupatos esse statuit. Idque ex eo fluere censeo, quod p. 38. f. scribit: Ich bezeuge vor Gott/ daß ich nicht anders weiß/ als daß ich ic. loquitur ergo de sua certitudine, non de aliorum, quorum sententias non habet exploratas. Certam itaque sibi adscribit conscientiam, fed

sed non ita certam, ut omnem formidinem oppositi excludat, qualem scrupulosam voco. Vult itaque sibi ostendi errorem, & scrupulos eximi ab iis qui rectiora sentiunt. Scelerati hypocritæ est, & pessimi empæctæ, informationem ab aliis petere, & tamen firmiter constituisse, rectiora monentibus nolle cedere. Absit autem a nobis ut in numerum talium impostorum referamus Autorem Systematis. Certi proinde sumus ipsum si vir bonus est, promissis staturum, ac præjudicium suum abjecturum, si erroris fuerit convictus, ut fatendum ipsi sit, se quam longissime a τῷ ῥητῷ discesse.

8. Enimvero negare hoc Autor non poterit, si rem recta reputat via. Nam qui vel addit vel demit textui, quod a scopo ejus alienum est, aut qui vocem aut phrasin Biblicam scopo disconvenienter interpretatur, ille quam longissime discedit a τῷ ῥητῷ. Hoc autem Dn. Autorem fecisse non poteris diffiteri, Scotine. Recordare modo quid responderim tibi quatuor illa loca, Rom. V. 19. Eph. I. 10. Col. I. 20. Es. XXIV. 22. mihi opponenti, in quibus maximum defendendi præjudicii sui præsidium ponit Gerhardus. Perpende ista sedulo, exige responsum ad regulas exegeticas, fateberis me nihil alienum a veriprotulisse. Ut ergo fateri cogeris, Dn. Autorem quam fortissime obligari ad amplectenda rectius monentium consilia, & ad præstandam revocationem, quam promisit, ita & tu quid tui sit officii cogita; evome animo præjudicium quod imbibisti, πικθανολογία Gerhardina fasciatus, exsolve te servilibus illis vinculis, quæ cæcus cæco iniecit, & ita porro in Sacris philosophandum momento, ne quid statuas quod evidenti Scripturæ literæ, & Augustanæ Confessioni adversetur.

Gebhardi, Brandanus Heinrich,

Amica disquisitio de diabolorum ac omnium damnatorum salute ac
restitutione

Gryphiswaldia 1728

4 Diss. 4220

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11025511-5

VD18 14964406-001